

Uitstapjes

in het Paderborner Land

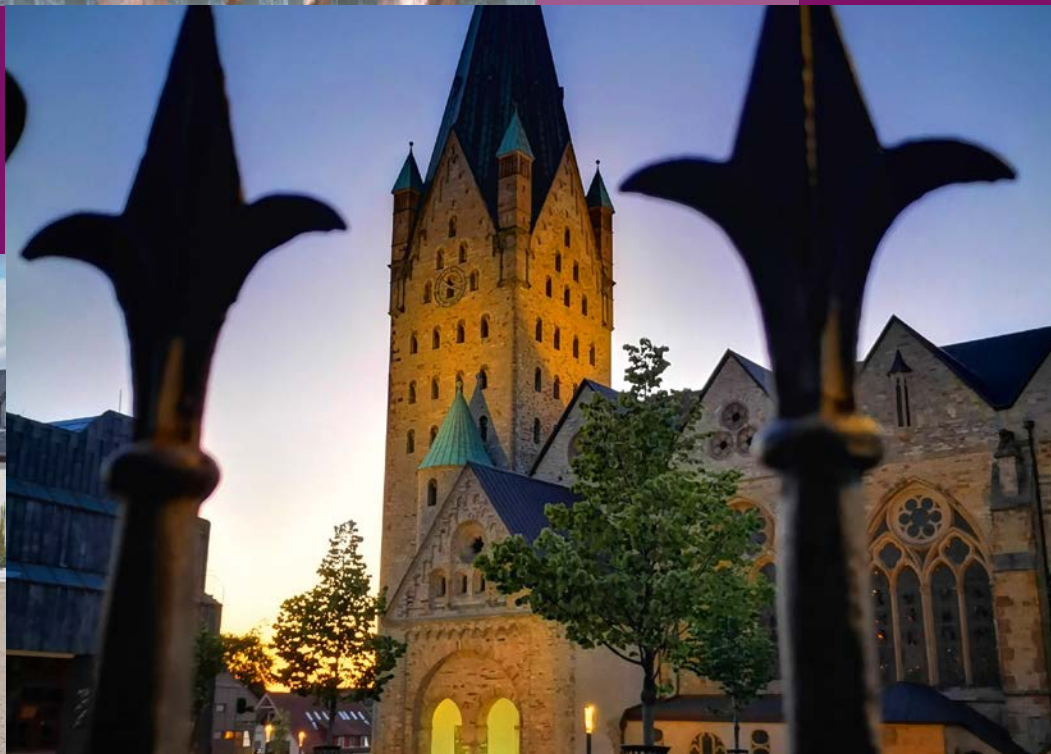
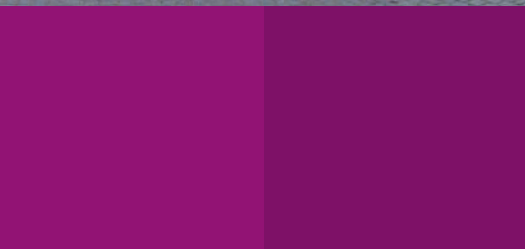
Beste gast,

in deze brochure stellen wij de bekendste bezienswaardigheden en uitstapjes van het Paderborner Land aan u voor.

Inhoud:

Altenbeken	p. 4
Bad Lippspringe	p. 7
Bad Wünnenberg	p. 10
Borchen	p. 13
Büren	p. 16
Delbrück	p. 19
Hövelhof	p. 23
Lichtenau	p. 26
Paderborn	p. 29
Salzkotten	p. 38
Regio's in de buurt	p. 42-45
Colofon	p. 41

Wij wensen u een avontuurlijke vakantie toe in het zuiden van de vakantieregio Teutoburgerwoud.

Wir sind Westfalen!

Touristikzentrale Paderborner Land e. V.

Königstr. 16, 33142 Büren
Tel. +49 5251 308 8111
info@paderborner-land.de
www.paderborner-land.nl

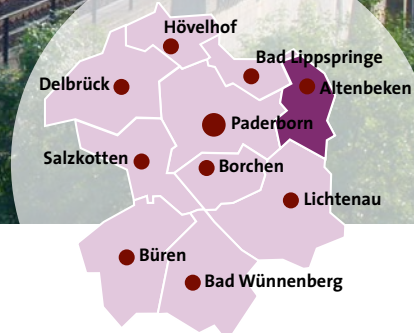

Altenbeken

Poort naar de Egge

In Altenbeken draait alles om de spoorweg en de unieke natuurbeleving. Het is deze bijzondere combinatie die Altenbeken tot een bezienswaardige bestemming maakt. Met attracties zoals het viaduct, dat elke avond tot een gouden brug verlicht wordt, en het behouden historische spoorwegtraject, kunnen fotografen uit alle uithoeken hier hun hart ophalen. Het uitkijkplatform boven de noordkant van het viaduct is een must voor elke wandelaar en spoorwegliefhebber. Trouwens: via een nabijgelegen trap bereikt u in slechts 430 meter het Vista Point en kunt u het viaduct vanuit een heel ander perspectief bewonderen.

www.altenbeken-tourismus.de

Groot viaduct

Gedurende ons leven maken we kennis met ontelbaar veel plaatsen, waarvan we ons de namen later nauwelijks nog herinneren. Hier is dat anders: iedereen die ooit met de trein door de "poort tot de Egge" heeft gereisd, zal zich Altenbeken herinneren. Het Bekeviaduct staat symbool voor de verbondenheid van Altenbeken met de spoorwegen. Het viaduct staat aan het begin van deze plaats en geldt met zijn 482 meter lengte, 35 meter hoogte en 24 bogen als de grootste kalkzandstenen brug van Europa. Om het jaar is het viaduct het middelpunt van een groot feest: tienduizenden spoorwegliefhebbers van alle leeftijden uit binnen- en buitenland komen bijeen om de 'Trein- & cultuurdagen Vivat Viadukt (30.06. – 02.07.2023) te beleven. De 30 km lange Viadukt Wandelweg, door de Duitse wandelbond uitgeroepen tot „kwaliteitsroute Wandelbaar Duitsland“, is geliefd bij vele wandelaars. In Altenbeken gaan spoorweggeschiedenis en de liefde voor wandelen hand in hand. De naam »Viadukt Wandelweg« zegt het al – de route zet het herkenningpunt van Altenbeken in scene. Wandelaars genieten van spectaculaire vergezichten vanaf het uitkijkplatform boven het viaduct of het Vista Point aan de voet van de brug. Zelfs tijdens een korte pauze op de zogenaamde „Eggesofa's“, geniet u van de mooiste uitzichten.

Het viaduct staat inmiddels ook bekend als „gouden brug“: 20 van de in totaal 24 bogen worden na zonsondergang verlicht en zorgen voor een unieke sfeer.

Museumlocomotief

De geschiedenis van Altenbeken is nauw verbonden met de stoomlocomotief. Niet verrassend dus, dat een bijzonder mooi exemplaar zijn plek vond in het centrum van de stad. Op 14 oktober 1977 hadden twee DB-slepers een bijzondere vracht geladen: een 044 stoomlocomotief met tender. Op deze dag ging de „koningin van het Middelgebirge“ op weg naar Altenbeken, waar zij na een uitvoerige restauratie haar huidige plaats tegenover het Eggemuseum verkreeg. De stoomlocomotief 044 389-5 werd in 1941 gebouwd en heeft een totaal gewicht van 128,5 ton. Met een trotse lengte van 22,6 meter en een hoogte van 4,5 meter is ze in originele staat opgesteld en trefpunt van vele spoorwegvrienden uit alle windstreken. Net als het viaduct wordt ze 's avonds verlicht, een prachtig plaatje.

Altenbeken, Alter Kirchweg

Tourist-Information Altenbeken
Bahnhofstr. 5a, 33184 Altenbeken
Tel. +49 5255 120031
info@altenbeken.de
www.altenbeken-tourismus.de

Altenbeken, Mittelmühle

Altenbeken, Adenauerstr./
Am Hammer

Tourist-Information Altenbeken
Bahnhofstr. 5a, 33184 Altenbeken
Tel. +49 5255 120031
info@altenbeken.de
www.altenbeken-tourismus.de

Altenbeken, Großer Viadukt

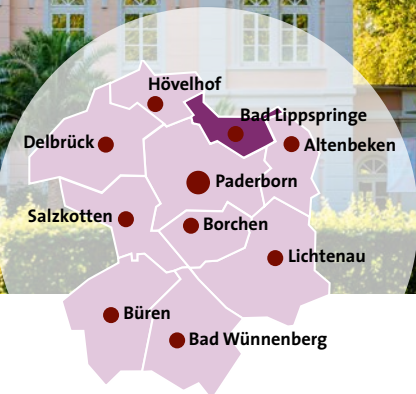
Max- en Moritz-bron

Langs de „Viaduct Wanderweg“ bereikt u bij Driburg een verfrissende rustplek. Via een smal steegje stuit de wandelaar op een opvallende rotswand-kerf. In deze door mijnbouw gedreven gleuf stroomt er drie plekken water vanuit de rotsachtige ondergrond. In kleine stroompjes sijpelt het water in een opgestuwde plas. De dalkom is ruim 400 jaar geleden ontstaan uit een mijngang. De originele naam voor de bron werd pas gebruikelijk aan het begin van de vorige eeuw. Volgens verhalen waren twee spoorwegmannen uit Altenbeken de naamgevers van de bron, omdat ze tijdens hun wandelingen regelmatig uitrustten op deze plek. Deze 'Altenbekeners' in hart en nieren stonden in de omgeving bekend als het grappige stel „Max en Moritz“.

✉ Altenbeken, Heineweg

i Tourist-Information Altenbeken
Bahnhofstr. 5a, 33184 Altenbeken
Tel. +49 5255 120031
info@altenbeken.de
www.altenbeken-tourismus.de

H Altenbeken, Seniorenzentrum

Bad Lippspringe

Geneeskrachtig kuuroord

Als unieke plaats in Noordrijn-Westfalen is Bad Lippspringe trotse drager van de twee top onderscheidingen; het „Staatlich anerkanntes Heilbad“ en het „Heilklimatische Kurort“. In het noordelijke deel van de stad vindt u het Eggegebirge en het Teutoburgerwoud, waar u mooie fiets- en wandeltochten maakt. In het zuiden kent de Senne met haar heidelandschap een bijzondere aantrekkingskracht. Twee 4-sterren hotels, gecertificeerde gasthuizen en vakantiewoningen, verschillende restaurants en cafés, en moderne camperplaatsen zorgen samen voor een prima overnachtingsaanbod. Het herkenningsteken van Bad Lippspringe is de burchtruïne, waar tevens de Lippe, de langste rivier van Noordrijn-Westfalen, ontspringt. www.bad-lippspringe.de

De Bollerborn

De Bollerborn is een intermitterende bron. Dit soort bronnen kennen een bijzondere waterstroom: binnen bepaalde tijdsintervallen stroomt het water voor een korte tijd, waarna ze weer een tijdje rustig zijn tot de volgende vloed volgt. Deze zeldzame stroomeigenschap deelt de Bollerbron met ongeveer 125 andere bronnen ter wereld. De belangrijkste barokke schilder van het Paderborner Land, Johann Georg Rudophi, schilderde in 1671 het landschapsbeeld van „Fons Resonus, vulgo Bullerborn“, het oudste streekportret van Altenbeken. Met het schilderij als voorbeeld, werd in 2009 de Bollerborn-bron opnieuw vormgegeven. De Paderborner beeldhouwer Herbert Görder heeft de 180 kilo zware waterman uit de Griekse mythologie van het portret nagebootst. De zandloper in zijn rechter hand symboliseert de verloren eigenschap van de bron, die slechts af en toe nog gulpt.

✉ Altenbeken, Bollerbornstraße/Ecke Eggering

i Tourist-Information Altenbeken
Bahnhofstr. 5a, 33184 Altenbeken
Tel. +49 5255 120031
info@altenbeken.de
www.altenbeken-tourismus.de

H Altenbeken; Hüttenstraße

Westfalen-Therme

Maak kennis met de subtropische waterwereld onder een opvallende, glazen koepel. Ontspan in de saunawereld, die drie etages én de uitgestrekte 'WALDgarten' van 4000 m2 bestrijkt. Een heerlijke stilte, heldere lucht – de WALDgarten is een plek voor iedereen die even helemaal wil relaxen en nieuwe energie wil opdoen. Met of zonder badkleding – hier beleeft u de pure kracht van de elementen: frisse lucht uit de geneeskrachtige kuurstad Bad Lippspringe, sterke aarde en verwarmend vuur. Hier is een moderne en bijzondere ambiance gecreëerd waarin u nieuwe energie, ontspanning en natuurschoon zult beleven. Kom een dagje ontspannen in het unieke zwem-, sauna- en wellnessparadijs voor jong en oud! De zoutwater spa SALINARIUM beschikt over een floating-bad, gradeerwerk en een zoutwater sauna. Alles voor een ultieme relax-dag.

🕒 Zondag – Donderdag 9.00 – 22.00 uur
Vrijdag en Zaterdag 9.00 – 23.00 uur

✉ Bad Lippspringe, Schwimmbadstr. 14

i Westfalen-Therme GmbH & Co. KG
Schwimmbadstr. 14,
33175 Bad Lippspringe
Tel. +49 5252 9640
rezeption@westfalen-therme.de
www.westfalen-therme.de

H Bad Lippspringe, Westfalen Therme

Gartenschau

De Gartenschau Bad Lippspringe is ontstaan na Gartenschau 2017. Het unieke concept is overtuigend: op steenworp afstand van het centrum combineert de Gartenschau kleurrijke bloemen en creatieve tuinen in het Kaiser-Karls-Park met de bijzondere magie van de fraaie coulisse in het Waldpark.

In het Kaiser-Karls-Park was vooral de **bloemenwereld** met de aantrekkelijke perken en kleurrijke beplanting in de lente, zomer en herfst erg geliefd.

Met name twee elementen trokken erg veel aandacht: de vierkante aangelegde Sparkasse-tuin en de grote NIEWELS-fontein met de creatieve water- en lichtshows. Bij de voorbeeldtuinen langs de nieuwe Kurpromenade kunt u volop inspiratie opdoen voor uw eigen tuin.

Tussen de bomen van het **Waldpark**, dat direct aan het Kaiser-Karls-Park grenst, worden al uw zintuigen geprikkeld. Tot de hoogpunten behoren aantrekkelijke tuinen met laren, de zogenaamde GlaubensGarten, en het topmoderne openluchtpodium Adlerwiese voor gezellige uurtjes, het idyllische Dünental, een reusachtige telescoop en de romantische Mersmann-vijvers.

Een echte trekpleister van de Gartenschau is de unieke **speelwereld** van elfen en trollen. Op elf verschillende speelplaatsen, midden in een bosrijke omgeving, kunnen jong en oud zich naar hartenlust uitleven en een hoop nieuwe dingen ontdekken. Uniek in Duitsland is het Gruffalo-pad, die met vijf grote houten figuren uit het populaire kinderboek en met de natuurlijke attracties de hele familie weet te betoveren. Kindvriendelijke evenementen zoals de 'Sparkasse-boslampjes', de zandsculpturen en het pompoenenfestival completeren het aanbod.

Burcht & bronnen

De burcht van Bad Lippspringe is een van de stenen getuige van onze trotse geschiedenis. Het Paderborner kapittel liet de burcht naar alle waarschijnlijkheid begin 14de eeuw bouwen, de eerste

documenten stammen uit het jaar 1312. De burcht werd bewoond door verschillende meiers, de zogenaamde burchtmannen. Belangrijke burchtmannen-families waren de Von Westphalens, Von Elmeringshausens en later de Von Haxthausens. Het complex bestond oorspronkelijk uit de als waterslot aangelegde hoofdburcht en de voorburcht, omringd door een gepalissadeerde muur. In 1873 werd de burcht verkocht, sinds 1946 is de burcht eigendom van de gemeente Bad Lippspringe. Tegenwoordig behoort het historische gebouw en zijn omgeving tot de meest gefotografeerde plekjes van de stad.

Naast de Lippebron, waar de langste rivier van Noordrijn-Westfalen ontspringt, beschikt Bad Lippspringe over nog meer geneeskrachtige bronnen. De kuuurtraditie heeft de plaats te danken aan de geneeskrachtige, in 1832 naast de burchtruïne ontdekte Arminiusbron (20,5°C). Maar zijn populariteit heeft Bad Lippspringe vooral aan de naastgelegen Liboriusbron (15,9°C) te danken. Zijn meest prominente bezoeker was Paus Pius X. Het drinken van het water uit de Arminius- en de Liboriusbron helpt vooral tegen maag-, darm- en stofwisselingsproblemen. De jongste geneeskrachtige bron van de stad is de Martinusbron (27,9°C), die wel 2000 liter per minuut uitstoot.

Bad Lippspringe, Burgstr./ Arminiuspark

Bad Lippspringe Marketing
Tourist-Information
Lindenstr. 1a, 33175 Bad Lippspringe
Tel. +49 5252 26260
marketing@bad-lippspringe.com
www.bad-lippspringe.com

Bad Lippspringe, Stadtmitte

Gartenschau Bad Lippspringe GmbH,
Lindenstr. 1a

Gartenschau Bad Lippspringe
Friedrich-Wilhelm-Weber-Platz 1
33175 Bad Lippspringe
Tel. +49 5252 26260
gartenschau@bad-lippspringe.de
www.gartenschau-badlippspringe.de

Bad Lippspringe, Stadtmitte

BAD WÜNNENBERG Natuurlijk gezond!

De combinatie van groene bossen, zachte heuvels en verre uitzichten over de Paderborner hoogvlakte, maken van Bad Wünnenberg een bijzondere natuurbeleving. In het geneeskrachtige Kneipp-oord staan gezondheid en 'natuurlijke ontspanning' hoog in het vaandel. Een groot aantal wandelroutes brengt u langs de bezienswaardigheden van het kuuroord en zijn zeven stadsdelen: bijvoorbeeld van de Aabach-stuwdam naar het Naturerlebnis-Aatal met het blotevoetenpad van ruim een kilometer en de verfrissende Kneipp-complexen. Of van het op de berg gelegen, historische centrum met verdedigingsstoren en branderij tot aan de „poort van het Sauerland“. Neem een duik in het heerlijke, gevarieerde landschap! www.bad-wuennenberg-touristik.de

Aabach-stuwdam

De Aabach-stuwdam is een drinkwater reservoir van bijzondere kwaliteit: dagelijks voorziet het ruim een kwart miljoen mensen van het beste drinkwater. De dam heeft een lengte van 3 km en een breedte van 1,5 km. Na de zuivering wordt het water door een ca. 90 km lang buizensysteem geleid. Het heeft een capaciteit van 17 miljoen m³ en verzorgt ook stadsdelen van Paderborn. De Aabach-stuwdam dient ook als recreatiegebied en is een paradijs voor natuurliefhebbers. Over de 9 km lange rondweg kunt u naar hartenlust wandelen, fietsen en skaten. Geniet van het mooie uitzicht over de watervlakte, de rust en de stilte rondom de stuwdam. Vanaf Bad Wünnenberg is de stuwdam goed te voet te bereiken. Zwemmen en het betreden met honden is vanwege het beschermd watergebied niet toegestaan.

✉ Bad Wünnenberg-Bleiwäsche,
Bleiwätscher Str.6

i Bad Wünnenberg Touristik GmbH
„KuGA“, Im Aatal 1
33181 Bad Wünnenberg
Tel. +49 2953 99880
info@bad-wuennenberg-touristik.de
www.bad-wuennenberg-touristik.de

Blotevoetenpad en Natur-Erlebnis-Aatal

Het Natur-Erlebnis-Aatal is altijd een bezoek waard. Hier luidt het motto „meedoen, uitproberen en genieten“. Het Natur-Erlebnis-Aatal biedt volop ruimte om te spelen, te ontspannen en te sporten. Op het Blotevoetenpad rondom de vijver gaan de schoenen en sokken uit en beleeft u de vrijheid onder uw voeten! Over een lengte van ruim een kilometer loopt u door een verfrissend beekje, over houtsnippers, kleine en grotere kiezels, modderig leem of gewoon gras – en dit alles op blote voeten. Een hangbrug over de beek en een 34 meter lange houten steiger door een moeras- en weidenschap zorgen voor een onvergetelijke ervaring. Het in de herfst van 2021 geopende Down-Hill-traject zorgt met een pijlsnel, bergafwaarts parcours voor een heel bijzondere adrenalinekick. In het „Aatalhaus“ in de Kneippoase kunt u terecht voor een lekkere kop koffie met gebak. Of wat dacht u van een picknick rondom de grote speeltuin of dieren kijken in het uitgestrekte wildpark? Hier zijn onder andere edel- en damherten en een grote kudde machtige Heckrunderen uit het Neanderdal te zien. Tijdens de schoolvakanties kunnen kleine ontdekkers deelnemen aan het vakantieprogramma. Het programma en meer informatie vindt u bij de Bad Wünnenberg Touristik GmbH.

Het Aatal is het knooppunt van veel fiets- en wandelroutes in het Paderborner Land. De Aabach-stuwdam is te voet te bereiken. De 9 km lange rondweg is geschikt voor inline-skaten, wandelen of fietsen.

✉ Bad Wünnenberg, Am Kurpark 3

i Bad Wünnenberg Touristik GmbH
„KuGA“, Im Aatal 1
33181 Bad Wünnenberg
Tel. +49 2953 99880
info@bad-wuennenberg-touristik.de
www.bad-wuennenberg-touristik.de

H Bad Wünnenberg, Bonefeld

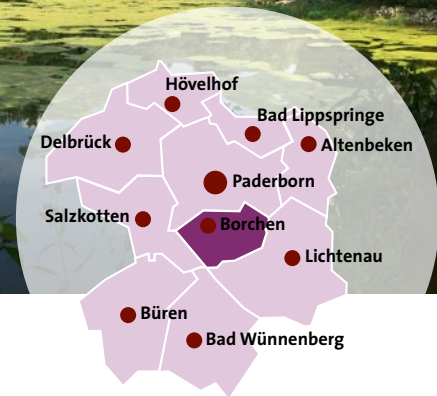
Pestkerkhof Leiberger Wald

In het jaar 1635 werden hier 400 pest-slachtoffers begraven. Uiteindelijk overleefden slechts zeven mensen uit Leiberger Wald de uitbraak. Het zandstenen pestkruis uit de 17de eeuw herdenkt deze epidemie. Een ijzeren boek op het kerkhof beschrijft de dramatische gebeurtenissen toen de zwarte dood tijdens de 30-jarige oorlog in Westfalen woedde. Nog altijd straalt deze omheinde plek een mysterieuze sfeer uit. In het vroegmiddeleeuwse dorp Andepen – het huidige Leiberger Wald – vond de christianisatie van de eerste kerken plaats. Op de plaats van de inmiddels gerestaureerde kerk zou in de tijd van het heidense Saksen een tempel vereerd worden. De roofzuchtige ridders van „Bengeler Fehde“ verwoestten Andepen rond 1390. Een „ijzeren boek“ bericht over deze gebeurtenissen.

✉ Bad Wünnenberg-Leiberger Wald, Leiberger Wald

i Bad Wünnenberg Touristik GmbH „KuGA“, Im Aatal 1
33181 Bad Wünnenberg
Tel. +49 2953 99880
info@bad-wuennenberg-touristik.de
www.bad-wuennenberg-touristik.de

H Bad Wünnenberg-Leiberger Wald, Bruch

BORCHEN

Vijf plaatsen – een gemeente

Borchen, bestaande uit de vijf dorpen Alfen, Dörenhagen, Etteln, Nord- en Kirchborchen, ligt niet ver van de bisschopstad Paderborn. Borchen biedt een mooi stuk uitgestrekte en ongerepte natuur. Het schitterende landschap wordt gekenmerkt door het contrast tussen de uitgestrekte akkers aan de rand van de Paderborner hoogvlakte, de beukenbossen aan de hellingen en de groene rivierdalen. Bijzonder bezienswaardig zijn de verdedigingskerk St. Michael, rond 1200 gebouwd, en de St. Walburgakerk, gebouwd in de 13de eeuw, in Alfen. Ook een bezoek aan het Mallinckrodt-hof in Nordborchen mag u niet overslaan. Bij het hof ligt een prachtig park en in het café en restaurant kunt u even heerlijk pauzeren. www.borchen.de

Steengroeve Düstertal & de „Tor zum Sauerland“

In het zuiden van Bleiwäsche ligt in het Düstertal de kalksteengroeve van de Mitteldeutsche Hartstein-Industrie. De nog niet compleet ontgonnen steengroeve biedt een kijkje in de interessante geologie van Bleiwäsche. Zeldzaamheden als malachiet, azuriet, galeniet, pyriet en kopercarbonaat zijn hier samen met versteende fossielen te bewonderen. Vanaf de uitkijktoren aan de „Tor zum Sauerland“ heeft u een mooi uitzicht over de steengroeve. Hier zijn ook de dagelijkse werkzaamheden omtrent de ontginning goed te volgen. Vanaf de toren kan ook over het schitterende landschap worden uitgekeken. Informatieborden leren u van alles over de mijnbouwgeschiedenis en de geologische bijzonderheden van Bleiwäsche. Tegelijkertijd is de „poort tot het Sauerland“ het knooppunt van verschillende wandelroutes zoals bijvoorbeeld De Fünf-Bäche-Weg, de „Schnade Gang“ of de Bergbauroute (mijnroute) en de Bergbauroute.

✉ Bleiwäsche, Auf den Schächten

i Bad Wünnenberg Touristik GmbH „KuGA“, Im Aatal 1
33181 Bad Wünnenberg
Tel. +49 2953 99880
info@bad-wuennenberg-touristik.de
www.bad-wuennenberg-touristik.de

H Bad Wünnenberg-Bleiwäsche, Kirche

Mallinckrodt-hof

Het vakwerkgebouw van het Mallinckrodt-hof in Nordborchen werd in de 17de eeuw gebouwd. Het wordt omringd door een gracht die gevoed wordt door bronnen. Op het terrein van het Mallinckrodt-hof bevindt zich ook het zogenaamde „Annette-tempeltje“. Dit zou de favoriete verblijfplaats van de dichteres Annette von Droste-Hülshoff zijn geweest. In het hoofdgebouw vinden tegenwoordig culturele evenementen plaats. In het Mallinckrodt-hof is onder andere een restaurant gevestigd, waar in de zomermaanden lekker buiten gegeten kan worden.

In het aangrenzende park ligt een mooie speeltuin. Ook een bezoek aan de „rozentuin“ van het voormalige herenhuis mag niet ontbreken. Een driedaagse kerstmarkt tijdens het eerste advent weekend is een van de hoogtepunten op dit historische terrein.

✉ Borchen-Nordborchen, Mallinckrodtstr. 6

i Gemeindeverwaltung Borchen
Unter der Burg 1, 33178 Borchen
Tel. +49 5251 38880
info@borchen.de
www.mallinckrodt-hof.de

H Nordborchen, Kreuzricke

Slot Hamborn

De kleine vestiging Slot Hamborn stamt van een voormalig landgoed, dat zich in de 19de eeuw op deze plek bevond. In 1876 nam de familie von Droste het over van de familie von Mallinckrodt. Tegenwoordig is Slot Hamborn eigendom van de non-profit organisatie „Schloss Hamborn Rudolf-Steiner-Werkgemeinschaft“. In navolging van de antroposofische Steiner-pedagogiek werden hier een school met internaat en een kleuterschool gesticht. Ook werden er een sanatorium, een bejaardentehuis, een hof met kaasmakerij, een bakkerij, een kwekerij, een slagerij, werkplaatsen en een biologische winkel gebouwd. Het café „Alte Schule“ biedt lekkere bakkerijwaren en andere culinaire producten. Regelmatig vinden hier ook culturele evenementen (muziekevenementen, lezingen, enz.) plaats.

✉ Borchon, Schloss Hamborn 5

i Rudolf-Steiner-Werkgemeinschaft e. V.,
Schloss Hamborn 5, 33178 Borchon
Tel. +49 5251 3890

H Borchon, Schloss Hamborn

Walburcht Gellinghausen

Boven de rivier de Altenau, in Borchon-Gellinghausen, ligt de walburcht, ook wel de „Hünenburcht“ genoemd, die tot de best onderhouden verdedigingswerken van Westfalen behoort. De burcht bestaat uit een hoofd- en een voorburcht, die door machtige, tot wel vijf met hoge wallen en door een acht meter diepe gracht worden omringd. De goed onderhouden wallen en grachten laten zich nog altijd niet goed dateren. De burcht wijst op een ontwikkelingsfase uit de ijzertijd van ca. 700 v. Chr., met duidelijke sporen van de Keltische cultuur. Hij werd tot 1200 n. Chr. steeds verder uitgebouwd. In 2004 werden er informatieborden geplaatst, met actuele informatie zodat bezoekers de geschiedenis van de „Hünenburg“ van dichtbij kunnen beleven.

✉ Borchon, Gellinghausen

i Gemeindeverwaltung Borchon
Unter der Burg 1, 33178 Borchon
Tel. +49 5251 38880
info@borchon.de
www.borchon.de

H Borchon, Gellinghausen

Kapel „Zur Hilligen Seele“

In de buurt van Dörenhagen ligt de oude kruiskapel „Zur Hilligen Seele“, waarvan de romantische bouwelementen waarschijnlijk uit het begin van de 12de eeuw stammen. De kapel behoort tot de oudste heiligdommen van Westfalen. De verering geldt voor het heilige graf en diens, sinds de kruisingen beschermde, kruis. Tijdens de 30-jarige oorlog werd het heiligdom en het eerwaardige kruis door de Zweden vernield. Het teruggevonden middenstuk werd teruggebracht naar de kapel, echter zonder het kruis. In 1972 werd de kapel opnieuw verwoest en het nieuwe kruis ontvreemd. Vervolgens liet de kerkgemeenschap Dörenhagen een nieuw kruis volgens oud voorbeeld maken. De toenmalige kardinaal van Paderborn, Degenhardt, liet een kruispartikel uit Rome bezorgen, dat aan het kruis werd aangebracht. De kapel, prachtig gelegen onder oude bomen, behoort tot de mooiste fotomotieven van het Paderborner Land.

✉ Borchon, Nähe Binderweg

i Gemeindeverwaltung Borchon
Unter der Burg 1, 33178 Borchon
Tel. +49 5251 38880
info@borchon.de
www.borchon.de

H Borchon-Dörenhagen, Ortsmitte

Afstanden naar Paderborn

NL	Amsterdam	339 km
	Arnhem	246 km
	Eindhoven	254 km
	Emmen	214 km
	Enschede	181 km
	Utrecht	300 km
B	Venlo	199 km
	Antwerpen	331 km
	Brussel	366 km
	Gent	392 km

BÜREN

Een mooi stuk natuur

Tussen de heuvels en de bossen in het zuiden van het Paderborner Land, daar waar de Alme en de Afte samenvloeien, begint het Sauerland. Büren betekent vooral: cultuur opsnuiven en van de natuur genieten! Of u dit nu doet bij de jezuïetenkerk Maria Immaculata, de noordelijkste kerk in de stijl van de Zuid-Duitse barok, bij de Wewelsburg, de driehoekige burcht met een indrukwekkende geschiedenis, of bij Paderborn/Lippstadt Airport met zijn oldtimer-vliegtuigmuseum in de populaire Quax-Hangar: een bezoek aan het Bürener Land is altijd een goed idee! Ook de vele goed uitgezette fiets- en wandelroutes en het Bürgerpark Almeau midden in het centrum lenen zich prima voor een gezellig dagje uit. www.bueren.de

Jesuïetenkerk / Jesuïetencollege

Als laatste mannelijke nakomeling van de edelen Von Büren gaf Moritz Von Büren in 1640 middels zijn testament de opdracht voor de bouw van een kerk en een college door de jezuïetenorde. De kerk werd tussen 1754 en 1773 naar de ontwerpen van Franz Heinrich Roth in de stijl van de late barok gebouwd. Het plafondvenster in de kerk geven belangrijke momenten uit het leven van de be-

schermvrouw van deze kerk weer. Hiervoor zijn warme pasteltinten gebruikt en de beelden zijn perspectivisch weergegeven. Hierdoor ontstaat de indruk, dat de kerk naar boven is geopend en zo een blik naar de „Westfaalse hemel“ mogelijk maakt. Samen met het voormalige jezuïetencollege (Mauritiusgymnasium) vormt de kerk een ensemble dat het beeld van Büren al ruim 250 jaar typeert.

Burchtruïne Ringelstein

Op een berg aan de rand van de gemeente Harth, boven het Ringelseiner Wald, troont de „burchtruïne Ringelstein“. De vermoedelijk in de 12de eeuw gebouwde burcht Ringelstein dook voor het eerst op in een oorkonde uit 1399. Tussen 1630 en 1631 was het een gruwelijke plaats voor talrijke heksenprocessen. Getuigschriften van deze processen bevinden zich in de bijbehorende 'heksenkelder'. In 1631 werden hier binnen vier weken tijd 50 personen tot heks veroordeeld. Later diende de burcht als jachthuis van de „heren von Büren“. Tegenwoordig zijn er in het aangrenzende geitenverblijf verschillende geiten- en schapenrassen te zien. In de oude heksenkelder is martelwerktuig te bezichtigen. Bij regelmatige opgravingen komen oude relikwieën aan het licht. Ook delen van de muur van de voormalige burcht zijn er nog te zien.

✉ Büren-Harth, Harthberg 13

ℹ Verkehrsverein Harth
Harthberg 23, 33142 Büren-Harth
Tel. +49 2958 332
und Peter Salmen Tel. +49 175 6967244

📍 Büren-Harth, Kirche

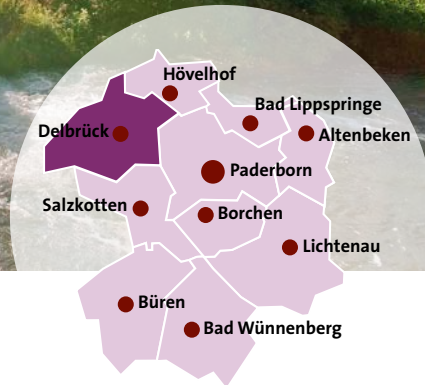
🕒 Di t/m zo: 10.00 – 17.00 uur

✉ Büren, Burgstr. 2

ℹ Stadt Büren, Tourist-Information
Königstr. 16, 33142 Büren
Tel. +49 2951 970204
info@bueren.de
www.tourismus-in-bueren.de

📍 Büren, Markt, korte loopafstand

De burcht van de „Bürener“ werd begin 18de eeuw afgebroken om plaats te maken voor het huidige college. Het college is een rechthoekig, hoefijzervormig gebouw van drie verdiepingen, met een hof van ongeveer 50 x 40 meter. Het gebouw is wat simpel van vorm, maar toch zijn de zandstenen voor- en achterkanten van de twee vleugels bijzonder indrukwekkend. Portalen, ronde bogen, Korinthische zuilen, verkropte richels, vazen en postamenten versieren deze voorkant. De trappenhuisen met de torens in beide hoeken zijn in een latere periode gebouwd. Bij de vleugel vindt u twee kaarsrechte porten, die de artistieke smederij uit de 18de eeuw goed weergeven. Elke derde zondag in de maand vinden er vanaf 16 uur openbare rondleidingen door de kerk plaats. Ook groepsrondleidingen zijn mogelijk.

DELBRÜCK Het fietsparadijs

De stad met de scheve kerktoren geldt voor veel fietsers als een waar fietsparadijs in Noordrijn-Westfalen. Fietsers die houden van goed onderhouden en bewegwijzerde fietsroutes door een vlakke omgeving zijn hier in Delbrück op de goede plek! Dit idyllische plaatsje is een interessante bestemming van veel korte (dag)tochtjes. Zijn populariteit heeft Delbrück te danken aan de opvallende scheve kerktoren, zijn schilderachtige vakwerkhuisjes, het beschermd natuurgebied Steinhorster Becken, het historische boerderijencomplex Gastliches Dorf en nog veel meer. Hier valt altijd wel wat te beleven: carnaval, de processiedracht en de Katharinenmarkt, het aspergefeest, de kerstmarkten en de regionale schuttersfeesten..... www.delbrueck.de

Streekmuseum Wewelsburg

De Wewelsburg werd tussen 1603–1609 in de stijl van de Wezerrenaissance gebouwd, als tweede verblijf van de Paderborner prinsbisschoppen. Het driehoekige slot troont op een heuvel in het stadsdeel Wewelsburg van de stad Büren.

Speciaal voor dit doel werd het concentratiekamp Niederhagen-Wewelsburg gebouwd. Behalve een populaire jeugd-

herberg en een café-restaurant, bevindt zich hier tegenwoordig het streekmuseum Wewelsburg met twee afdelingen. Het gemoderniseerde „Historische Museum van de stift Paderborn“ bevindt zich in de zuid- en oostvleugel van de Wewelsburg en laat bezoekers een kijkje nemen in de geschiedenis vanaf de steentijd tot aan de opheffing van de bisdom in 1802.

De „herdenkingsplaats Wewelsburg 1933 – 1945“ bevindt zich in het voormalige SS-gebouw. De vaste tentoonstelling „ideologie en terreur van de SS“ vertoont de lokale geschiedenis van de beschermingsafdeling in Wewelsburg en het plaatselijke concentratiekamp. Regelmatige openbare rondleidingen en een facetrijke evenementenprogramma completeren het geliefde en educatieve aanbod.

De afdelingen van het museum zijn m.u.v. het verlies, de kelder in de zuid-oostvleugel en de groeve in de noordertoren, met behulp van het museum personeel voor gehandicapten toegankelijk.

🕒 Di t/m vrij: 10.00 – 17.00 uur
Za, zo en feestdagen*: 10.00 – 18.00 uur
*Uitzondering: Heiligavond, 1ste Kerstdag, oud- en nieuwjaarsdag
Laatste toegang: 30 minuten voor sluiting!

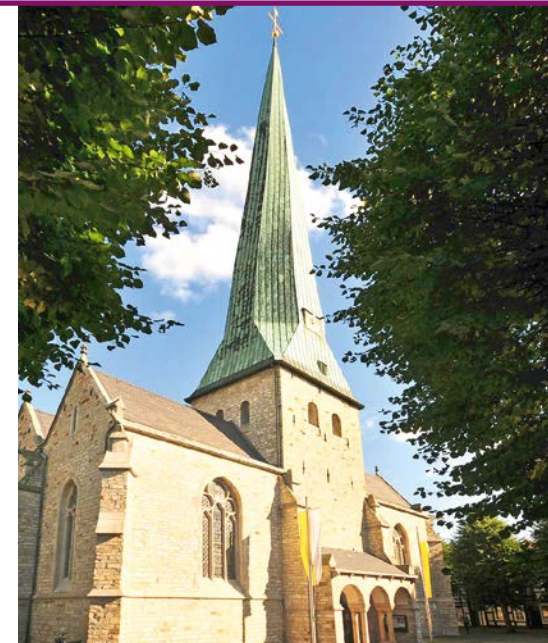
📍 Büren-Wewelsburg, Burgwall 19

📄 Kreismuseum Wewelsburg
Burgwall 19, 33142 Büren-Wewelsburg
Tel. +49 2955 76220
info@wewelsburg.de
www.wewelsburg.de

🏠 Büren-Wewelsburg, Kreismuseum/
Schule

Kerkplein

Wie de scheve kerktoren volgt en voor het eerst via een steegje het historische marktplein betreedt, stuit op eeuwenoude vakwerkhuisjes rondom de katholieke parochiekerk St. Johannes Baptist. De nostalgische kinderkopjes en de oude bomen completeren het unieke marktplein. Het „café am Kirchplatz“ en talrijke bankjes nodigen uit voor een korte pauze. Documenten van de gemeente doen vermoeden dat hier als oudste verdedigingswerk een „ronde vesting“ zou hebben gestaan. De kerk is in het midden gebouwd. Het verdedigingskarakter van het kerkplein wordt schriftelijk bevestigd door het gerechtplein „vor dem Hagedorn“. Doornige struiken uit meidoorn hebben de kerkburcht van Delbrück beschermd.

📍 Delbrück, Kirchplatz

📄 Stadt Delbrück
Lange Str. 45, 33129 Delbrück
Tel. +49 5250 996 116,
tourist@delbrueck.de
www.delbrueck.de

🏠 Delbrück, Stadtmitte

Steinhorster Becken

Dit beschermd natuurgebied geldt met zijn 82 ha als grootste door mensenhanden geschapen biotoop van Noordrijn-Westfalen. Oorspronkelijk diende het Steinhorster Becken als

✉ Delbrück-Steinhorst (L836)

📍 Biologische Station
Kreis Paderborn-Senne e. V.
Birkenallee 2, 33129 Delbrück
Tel. +49 5250 708410
info@bs-paderborn-senne.de
www.bs-paderborn-senne.de

🚶 Rietberg-Westerwiehe, Ziegelei
Delbrück-Steinhorst, Kindergarten
Te voet via de wandelroutes A1/A2

hoogwater-reservoir ter bescherming van de steden Rietberg en Rheda-Wiedenbrück tegen het hoogwater van de Ems en werd in 1972 geopend. Tegen het eind van de jaren '80 werden de lager gelegen grondstukken van het bekken overgenomen door de provincie en kunstmatig ingericht als reservaat voor wad- en watervogels. Het gebied vormt een mozaïek uit laagwater plassen, eilandjes, riet- en moerasland aan beide kanten van de Ems. In het Steinhorster Becken zijn vooral veel trekkende wad- en watervogels van verschillende soorten op zoek naar een rustige plek om te kunnen broeden en voedsel te verzamelen. Naast futen, ganzen, eenden, kieviten en zwanen, broeden er sinds 2009 ook twee ooievaarsparen in het Steinhorster Becken. Bezoekers hebben de mogelijkheid om vanaf de hoefijzervormige afsluitdijk van het hoogwater reservoir de vele diersoorten te bewonderen. Vanaf de dijk heeft u een mooi uitzicht over het hele gebied. Ook de beide uitkijktorens aan de zuidelijke- en westelijke rand van het natuurgebied bieden bijzondere panorama's. De bewegwijzerde rondwegen zorgen voor prachtige wandelingen (A1, A2, A3) en fietstochten (De5). Een mooie afsluiter is een bezoek aan het boerderijcafé Brinkmeier.

✉ Delbrück

📍 Stadt Delbrück
Lange Str. 45, 33129 Delbrück
Tel. +49 5250 996 116,
tourist@delbrueck.de
www.delbrueck.de

🚶 Delbrück, Laumes-Kamp, wandelpad

Boker-Heide-kanaal

Het Boker-Heide-kanaal behoort tot de belangrijkste culturele monumenten in Westfalen. Hij heeft zijn naam te danken aan het dorp Boke bij Delbrück. Het kanaal wordt bij de toegangssluis ten westen van Paderborn-Schloß Neuhaus gevoed met het water uit de Lippe. Zijn verloop heeft een lengte van 32 km, via Delbrück tot aan Cappel bij Lippstadt, waar hij weer met de Lippe samenvloei. Tot halverwege de jaren '70 diende het kanaal ter irrigatie en grondverbetering. Met hulp van 16 hoofdsluizen, talrijke zijkanalen, irrigatie- en afwateringssyste- men werd het tot 3 km brede zuiveringsgebied bevoeid. Zo werd weide- en akkerbouw mogelijk gemaakt op de oorspronkelijk karige zandbodem. Tegenwoordig is het Boker-Heide-kanaal een populaire bestemming: langs de boomrijke kanaaloever kunt u heerlijk fietsen en wandelen.

✉ Delbrück-Anreppen, Am Römerlager

📍 Stadt Delbrück
Lange Str. 45, 33129 Delbrück
Tel. +49 5250 996 116,
tourist@delbrueck.de
www.delbrueck.de

🚶 Delbrück-Anreppen, Brinkmann

Romeins legerkamp Anreppen

In de winter van 4 tot 5 n. Chr. richtten de Romeinen in Delbrück-Anreppen een versterkt legerkamp op, dat een oppervlak van 23 ha omvatte. Het kamp zou tot 6000 soldaten hebben geherbergd. Met de ontdekking van het Romeinse kamp Anreppen in 1967, werd een van de belangrijkste vroeg-romeinse monumenten van het provinciaal-romeinse onderzoek binnen de Duitse en internationale archeologie gevonden. Om alle bezoekers de geschiedenis en het belang van het kamp bij te brengen, zijn er informatieborden geplaatst. Ontdek meer over het kamp en het leven van de Romeinen in Anreppen: via verschillende informatieborden en een ontdekkingspad rondom het kamp verkrijgt u allerlei interessante weetjes. Met de bouw van een gracht in juli 2008 begonnen de reconstructiewerkzaamheden in het kamp.

Swin & Soccer Park Westenholz

Het Swin & Soccer Park in het stadsdeel Westenholz is het eerste park van dergelijke aard in heel Duitsland. Swingolf is een sport voor iedereen. Ondanks dat het dezelfde spelprincipes kent als golf, verschilt het swingolf toch in verschillende opzichten van het klassieke golf, bijvoorbeeld met de driezijdige stick en de zachte ballen.

Een zware en dure golfuitrusting is dan ook helemaal niet nodig, wat het avontuur ook nog een stuk goedkoper maakt. Ook bij de andere activiteiten voetbalgolf, midgetgolf, speelgolf, SoccerGool en het maisdoolhof is een hoop plezier gegarandeerd – of u nu alleen of in een groep speelt.

Het aanbod wordt uitgebreid met een café-restaurant, een hooi- en wijnvataccommodatie, het gasthuis Meiwes en met de feestzaal „Franzi´s Scheune“, die voor verschillende gelegenheden en feesten kan worden gehuurd.

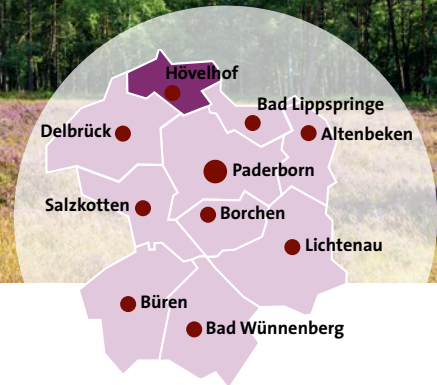

- April tot oktober
Ma t/m vrij: vanaf 14.00 uur,
za: vanaf 10.00 uur
Zon- en feestdagen: 10.00 – 20.00 uur
Tijdens de vakanties:
Ma t/m vrij: vanaf 11.00 uur
November tot maart
Vrij: vanaf 14.00 uur
Za: vanaf 10.00 uur – 20.00 uur
Zo: 9.30 – 20.00 uur

- Delbrück-Westenholz, Wiebelerstr. 24

- Swin & Soccer Park Westenholz
Wiebelerstr. 24, 33129 Delbrück-Westenholz
Tel. +49 2944 974432
www.swin-soccer-park.de

- Dichtstbijzijnde bushalte:
Westenholz Malvenweg

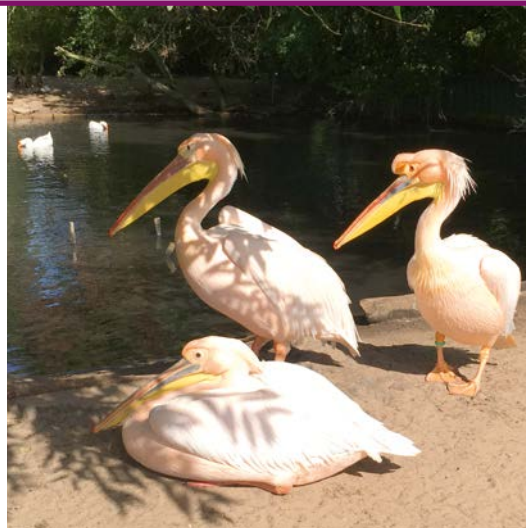

HÖVELHOF De poort naar de Senne

Harmonisch ingebed in het Sennelandschap, aan de voet van het Teutoburgerwoud, hebben bezoekers het plaatsje Hövelhof al snel gevonden: direct aan de bron van de Ems. De rivier ontspringt in het natuurgebied Moosheide en mondt na 371 kilometer uit in de Noordzee. De Moosheide is een prachtig stukje natuur. Op deze plek komt u echt helemaal tot rust. Niet alleen in augustus en september is het hier mooi; ook later in het seizoen, als de heide purperrood kleurt en uw bezoek nog romantischer maakt, is de Moosheide zeker de moeite waard. Het herkenningsteken van Hövelhof is het jachtslot van de Paderborner prinsbisschop uit 1661, prachtig gelegen in het centrum. www.hoewelhof.de

Dierenpark Nadermann

Vooraf voor kinderen is een bezoek aan het dierenpark Nadermann een bijzondere belevenis. Tijdens dit leuke gezinsuitje maakt u kennis met ruim 600 dieren uit alle uithoeken van de wereld. Chimpansees, tijgers, leeuwen, jaguars, panters, beren, zebra's, kamelen en een groot aantal inheemse dieren zijn hier te bewonderen. Een sprookjes-boemeltreintje zorgt voor nog meer plezier. Ook kunnen de kinderen zich vermaken met de vele attracties in de reusachtige speeltuin. Naast de speeltuin bevindt zich het café-restaurant Manege, waar u terecht kunt voor een heerlijk ontbijt, lunch, avondmaal of gewoon een kopje koffie.

- Dagelijks: 9.00 – 19.00 uur
Maart + oktober: tot 18.00 uur
November: tot 17.00 uur
December t/m februari: gesloten

- Delbrück-Schöning, Graphörsterweg 5

- Tierpark Nadermann
Graphörsterweg 5, 33129 Delbrück
Tel. +49 5244 5163 oder 902930
info@tierpark-nadermann.de
www.tierpark-nadermann.de

- Delbrück-Schöning, Tierpark

Voormalig bisschoppelijk jachtslot

De oorsprong van het jachtslot en de gemeente Hövelhof zijn nauw verbonden met het „Hövelhof“, dat als 'oerhof' van Hövelhof minstens 1000 jaar oud is. De hofwoning stond in de huidige Wichmannallee. De eerste documentatie van het „Hövelhof“ is een belastingdocument uit 1446. Het hof brandde af in 1903. In 1661 bouwde prins-bisschop Dietrich Adolph von der Recke als toenmalige eigenaar van het „Hövelhof“ op het terrein van het hof een jachthuis. Ongeveer vier Morgen (ca. 1 ha) werden er van het landgoed van het „Hövelhof“ gebruikt voor dit vorstelijke complex. Het voormalige jachtslot is een monumentaal gebouw en dient vaak als het oriëntatiepunt van Hövelhof voor verschillende publicaties. Het is een geliefde achtergrond voor fotografen.

- Hövelhof, Schloßstraße

- Tourist-Information Hövelhof
Schloßstr. 11, 33161 Hövelhof
Tel. +49 5257 5009860
tourismus@hoewelhof.de
www.hoewelhof.de

- Hövelhof, Rathaus

Beschermde natuurgebied Moosheide

De Moosheide is met zijn 440 hectare het grootste beschermd natuurgebied van de Senne. De overgang van duinen en dalen, open heidevlaktes en dennenbossen maakt van dit natuurgebied een

oase. Wie hier tot rust komt, doet dat met alle zintuigen. En niet alleen in augustus en september, wanneer de heide weer purperrood kleurt.

Hier ontspringt ook de Ems. In het ca. 500 meter lange brongebied sijpelt het water op talrijke plekken uit de grond. Op zijn 371 kilometer lange weg naar de Noordzee stroomt de Ems 10 kilometer door Hövelhof. Sinds de 12de eeuw zijn er in de Senne half-wilde paarden te vinden. Het houden van deze paarden zorgde bij de dieren voor weerstand, uithoudingsvermogen, tevredenheid, kracht en vruchtbaarheid.

Het biologische station Kreis Paderborn-Senne e.V. bood de paarden in 2000 met een 15 hectare groot wildterrein in de Senne een terugkeer naar hun vaste leefgebied. Met een beetje geluk ontdekt u hier een aantal paarden. Na een uitgebreide ontdekkingstocht trakteert de familie Maciejewski in het nabijgelegen café op zelfgebakken taart en lekkere wafels. Een stukje verderop ligt de Heidschnucken-schaapherder Senne. Hier leven 1000 grijs gehoornde Heidschnucken. De kudde beweidt het hele jaar door de velden en draagt op deze manier bij aan het behoud van een prachtig stuk land. In maart, tijdens de lammetjestijd, en in het bloeifeest in de zomer is de hele kudde in de stal te vinden.

 Heidschnucken schaapherder of op afspraak, Tel. +49 5257 6933
schaeferei@bs-paderborn-senne.de
www.bs-paderborn-senne.de

 Hövelhof, Sennestr. 233

 Tourist-Information Hövelhof
Schloßstr. 11, 33161 Hövelhof
Tel. +49 5257 5009860
tourismus@hoevelhof.de
www.hoevelhof.de

 Dagelijks geopend
April t/m september: 9.00 – 20.00 uur
Oktober t/m maart: 10.00 – 17.00 uur

 Hövelhof, Emser Kirchweg 84

 Tourist-Information Hövelhof
Schloßstr. 11, 33161 Hövelhof
Tel. +49 5257 5009860
tourismus@hoevelhof.de
www.hoevelhof.de

 Hövelhof, Bahnhof, daarna te voet
via de Emsbronnen-wandelroute

Informatiecentrum EmsQuellen & EmsRadweg

Het informatiecentrum EmsQuellen & EmsRadweg markeert het startpunt van de EmsRadweg, die over 375 km van Hövelhof tot aan de Noordzee bij Emden loopt. De tentoonstelling brengt bezoekers alvast in de stemming voor een bezoek aan de veelzijdige landschappen langs de Ems en de bezienswaardigheden onderweg. Bezoekers krijgen hier informatie over het toeristische aanbod en maken kennis met de hoogtepunten langs de Ems. In het informatiecentrum wordt de 'bronnenregio' van de Ems uitvoerig beschreven, vooral de bijzondere Emsbronnen als ondergrondse bronnen, die het hele jaar door continu sproeien. De tentoonstelling informeert ook over het Senneland, met name over het ontstaan van de typische landschapselementen. In een voor de Senne typische hut wordt het leven van de Sennebewoner rond 1900 weergegeven.

Heimatzentrum Senne

In een rond 1900 gebouwd boerenhuis en in het nieuwe gebouw van de historische ambachten is de 'Plattdeutsche Kreis Hövelhof' gevestigd en voert hier trouw traditionele landelijke ambachten uit zoals touwslagen, manden vlechten, bezembinden, spinnen, weven, en het maken van boerenbrood en boter. Het totale complex bestaat uit vijf gebouwen; het streekhuis zelf, het bakhuis, de schuur, een remise en het oude ambachtshuis. In de 1100 m³ grote, overdekte tentoonstellingsruimte kan de bezoeker in het streekcentrum Senne alles te weten komen over de omstandigheden en leefwijze van de Sennebewoners rond 1900. Tijdens speciale actiedagen worden de werkplaatsen opnieuw bedreven door vrijwilligers.

 Woe: 14.00 – 17.00 uur
Vrij: 14.00 – 17.00 uur
Meer openingstijden (ook in het weekend)
op afspraak

 Hövelhof, Staumühler Str. 70

 Contactpersoon streekcentrum OWL,
Carsten Tegethoff
Staumühler Str. 70, 33161 Hövelhof
Tel. +49 5257 5009830 of 0171 9005994
carsten.tegethoff@hoevelhof.de
www.heimatzentrum-owl.de

 Hövelhof-Bentlake, Bentlakestr.

LICHTENAU Kracht uit de natuur

Uitgebreid wandelen door de diepe bossen van het Eggegebirge en heerlijk uitzijnen over het uitgestrekte landschap van de Paderborner hoogvlakte – in de groene stad Lichtenau en haar 15 dorpen wandelt u over prachtige groene routes waarbij u onderweg wordt getraceerd op interessante getuigen uit vergane tijden. Absoluut de moeite waard zijn de in Europa unieke violette zinkvooftjes langs de voormalige Bleikuhlen of de middeleeuwse Stadtwüstung in Blankenrode. Ook de barokke bedevaartkapel in Kleinenberg en het imposante LWL-museum voor kloostercultuur, met heerlijke tuinen en interessante tentoonstellingen, mag u niet overslaan. www.lichtenau.de

Pakhuis in Atteln

Het Attelner pakhuis, gebouwd in 1588, is een gerestaureerd vakwerkhuis uit de Wezerrenaissance en behoort tot de bekendste monumenten van het Paderborner Land. Alleen al zijn architectuur en het feit dat hier om een ruim 400 jaar oud profaan gebouw gaat, maakt hem in kunsthistorisch opzicht zeer interessant. Kleurrijke ornamenten op de borstwering versieren dit pareltje. Het zogenaamde pakhuis diende destijds ook wel als verblijf van de openbare stadhouder, die 45 m² woonruimte en 45 m² opslagruimte ter beschikking had. Het is een bijzonder monumentaal gebouw, ook al zijn veel stukjes uit zijn geschiedenis nog altijd raadselachtig.

✉ Lichtenau-Atteln, Am Spieker 30

ℹ Tourist-Information Stadt Lichtenau
Lange Straße 39, 33165 Lichtenau
Tel. +49 5295 998841
tourist@lichtenau.de
www.lichtenau.de

📍 Lichtenau-Atteln, Post

Stichting Klooster Dalheim. LWL-museum voor kloostercultuur

Na een roerige geschiedenis van ruim 800 jaar, herbergt het voormalige klooster Dalheim tegenwoordig het enige museum voor kloostercultuur van Duitsland. Met het bijna geheel bewaard gebleven middeleeuwse kloostercomplex, de prachtig beschilderde, laatgotische kruisgang, de rond 20.000 m² grote kloostertuin en de 3000 m² tentoonstellingsruimte, laat de stichting klooster Dalheim u kennis maken met de veelzijdige kloostercultuur. In de historische clausuur en in de nieuw geopende zalen wordt met moderne middelen de vaste tentoonstelling „*Eingetreten!*“ 1700 jaar kloostergeschiedenis“ geënceneerd. U kunt alle belangrijke ruimtes van een middeleeuws klooster leren kennen: de kapittelzaal, de eetruimte en de schrijfruimte. Te zien zijn ook de voorraadkelder, de bibliotheek en de kloosterkerk, die na 1803 als paardenstal werd gebruikt en tegenwoordig als tentoonstellingsruimte en concertzaal dient. Wisselende tentoonstellingen verdiepen de verschillende thema's. Het gerenommeerde muziek- en theaterfestival „Dalheimer Sommer“ en de „Dalheimer Klostermarkt“, waar elk jaar in augustus kloosterorden uit heel Europa hun kloosterlijke waren aanbieden, laten de

andere kant van het kloosterleven zien. Het educatieve aanbod biedt een afwisselend programma voor alle leeftijden en groepsgroottes.

🕒 Di t/m zo: 10.00 - 18.00 uur
het hele jaar door geopend
m.u.v. 24, 25 & 31 dec.
Maandag gesloten, m.u.v. feestdagen

✉ Lichtenau-Dalheim, Am Kloster 9

ℹ Bezoekersservice
(Di t/m vrij 11.00 - 16.00 uur)
Am Kloster 9, 33165 Lichtenau
Tel. +49 5292 9319225
besucherservice.dalheim@lwl.org
www.stiftung-kloster-dalheim.lwl.org

📍 Lichtenau-Dalheim, Mitte

Maria-bedevaatskerk Kleinenberg

Lichtenau-Kleinenberg is een oud titularisstadje en een geliefd bedevaartsoord. Tijdens de bedevaart, bijna zo oud als de plaats zelf, wordt een gotisch Maria standbeeld als „helpster van de berg“ vereerd.

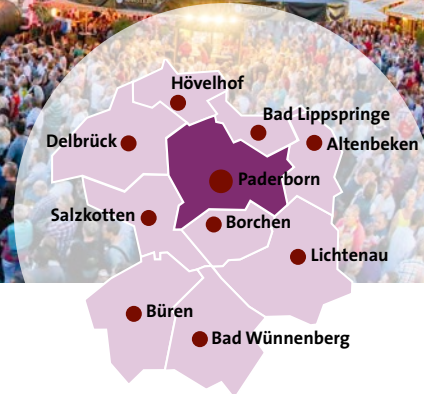
De barokke kerk uit 1742 is het vierde gebouw op deze plek. Het markante aan dit bouwwerk is de grote, alleen van binnen zichtbare, koepelachtige opbouw boven de beuk. Op de wanden en het plafond zijn de figuren van de ordenstichters geschilderd. Met de laatste renovaties in 1990/91 verkreeg het bouwwerk zijn oorspronkelijke uiterlijk uit de 18de eeuw. Mooie lindelanen brengen de bezoeker naar de Moeder-Godsbronnen en de Lourdesgrot. Tijdens Maria-Visitatie en de Maria-Geboorte worden de bekende bedevaartvieringen met lichtprocessies gevierd.

Mei t/m oktober dagelijks: 9.00 – 19.00 uur

Lichtenau-Kleinenberg, Pfarrer-Leifferen-Str.

Wallfahrt Kleinenberg Pöhlenstr. 13, 33165 Lichtenau Tel. +49 5647 9464998 mail@wallfahrt-kleinenberg.de www.wallfahrt-kleinenberg.de

Lichtenau-Kleinenberg, Temme

PADERBORN Van middeleeuwen tot hightech

Paderborn is de grootste stad in het Paderborner Land en het absolute middelpunt. Slenter door de moderne winkelstraten en bewonder tegelijkertijd de historische gebouwen zoals het raadhuis uit de wezerrenaissance en de gotische dom. Of breng een bezoek aan het beroemde Drei-Hasen-Fenster. Beleef in deze levendige studentenstad het jaarlijkse Liborifest, kom tot rust in het Paderbronnengebied of maak kennis met de geschiedenis van de informatietechniek in 's werelds grootste computermuseum. Computers en kerken, hightech en de middeleeuwen – Paderborn biedt contrasten, die u het beste tijdens een van onze stadsrondleidingen kunt ontdekken. www.paderborn.de

Stadtwüstung Blankenrode

De voormalige stadsburcht Blankenrode is van groot archeologisch belang. Historici beschrijven het oude Blankenrode ook wel als de „meest pregnante Wüstung van Midden-Europa“. Het voormalige complex werd halverwege de 13de eeuw op de berg in de Zuid-Egge als grensvesting Blankenrode gebouwd. Prinsbisschop Simon I. van Paderborn en de abdij van het klooster Corvey wilden met deze burcht hun territorium afbaken van dat van de graaf van Waldeck. De oude Königsweg, ook wel de Herßweg genoemd, liep van west naar oost door de stad. Nog altijd wordt hij de Warburger Weg genoemd, die op de hoogste plek aan de kam van de Zuid-Egge de waterscheiding tussen de Rijn en de Wezer overbrugt. Rond 1390 werd in de Benge Fehde de stad vernield. Het huidige dorp Blankenrode is een latere nederzetting uit de 16de eeuw.

Lichtenau-Blankenrode, Wanderwege A 1–3

Touristik-Information Stadt Lichtenau-Lange Straße 39, 33165 Lichtenau Tel. +49 5295 998841 tourist@lichtenau.de www.lichtenau.de

Blankenrode

Paderborner Keizerpalts

Zodra u door de rode poorten van de Dom naar buiten loopt, kijkt u tegen de Paderborner keizerpaltsen aan. Het 50 meter lange gebouw van de Ottoons-Salische palts uit de 11de /12de eeuw werd in de jaren '70 opnieuw opgericht op het oude fundament. Ervoor vindt u de resten van een Karolingische palts. De keizerpaltsen dienden als buitenverblijf voor middeleeuwse heersers. Hier ontving Karel de Grote in 799 Paus Leo III. De bijeenkomsten in Paderborn waren van groot Europees politiek belang. Nadat Paus Leo uit Rome was verdreven, vond hij steun bij de koning in de Paderborner Palts. In ruil daarvoor bekroonde Paus Leo Karel in het jaar 800 in Rome tot keizer. In de keizerpalts bevindt zich tegenwoordig een bezienswaardig museum, dat hoogstaande archeologische vondsten uit Paderborn en Westfalen uit de zesde tot 12de eeuw herbergt.

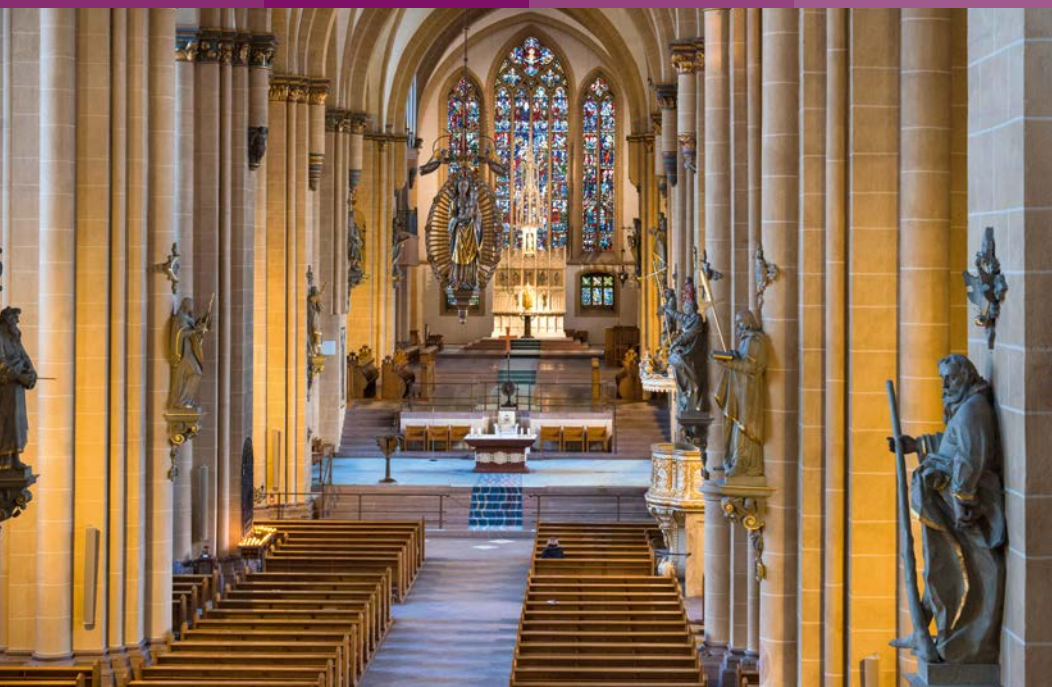

Di t/m zo: 10.00 – 18.00 uur elke eerste woensdag v/d maand 10.00 – 22.00 uur Gesloten op 24, 25 & 31 dec.

Paderborn, Am Ikenberg

Museum in der Kaiserpfalz Am Ikenberg, 33098 Paderborn Tel. +49 5251 105110 lwl-kaiserpfalzmuseum@lwl.org www.lwl-kaiserpfalz-paderborn.de

Paderborn, Rathausplatz

Paderborner Dom

De Paderborner Dom is ongeveer 700 jaar oud en de vijfde dom op dezelfde plek. In 777 stond hier al een kerk, gebouwd in opdracht van Karel de Grote. De kerk was uit hout gemaakt, bezat

kleine zijbeuken en werd gebouwd voor de in 777 in Paderborn georganiseerde Rijksdag. Deze kerk was een missiekerk; Karel de Grote bracht het Christendom naar Westfalen.

De huidige dom werd in de 13de eeuw gebouwd, waarbij voorgaande bouwwerken bij het geheel werden betrokken. De bouwstijl rijkt van de romantiek tot aan de gotiek.

De bijna 100 meter lange, drie-beukige hallenkerk heeft twee dwarsbeuken en een 92 meter hoge toren. De tot onder de kruising reikende crypte is met zijn lengte van 32 meter en breedte van 12 meter een van de grootste crypten in Duitsland. Hier worden de relikwieën van de heilige Liborius bewaard. Tot de bijzondere bezienswaardigheden behoren onder andere het paradijsportaal (voor 1240), de piëta (rond 1380), het gotische altaar (eind 15de eeuw), de 'dubbelmadonna' (rond 1480), het monumentale grafmonument van de prinsbisschop Dietrich IV. von Fürstenberg († 1618) en een preekstoel in de stijl van de Régence (1736). In de kruisgang van de dom vindt men het beroemde drie-hazen-venster uit de 16de eeuw, waarin de drie hazen met in totaal drie oren worden afgebeeld. Het is een van de oriëntatiepunten van Paderborn. Een bekende spreuk luidt: „*Der Hasen und der Löffel drei, und doch hat jeder Hase zwei*“.

 Dagelijks: 10.00 – 18.30 uur
(Behalve tijdens kerkdiensten)

 Paderborn, Domplatz

 Erzbischöfliches Generalvikariat
Domplatz 3, 33098 Paderborn
Tel. +49 5251 125-0
info@erzbistum-paderborn.de
www.erzbistum-paderborn.de

 Paderborn, Rathausplatz

Historisch raadhuis

Het raadhuis van Paderborn is het oriëntatiepunt van het Paderborner Land. Hij werd gebouwd aan het begin van de 17de eeuw in de stijl van de Wezerrenaissance. De prachtige façade laat drie gevels zien: een hoofdgevel en twee kleinere gevels die aan de zijkanten van de beide pijlers uitsteken. In het onderste gedeelte bevinden zich twee open, door twee Dorische zuilen gedragen hallen, die vroeger als gerechtshuis dienden. Bijzonder opvallend zijn de structuur van het bouwwerk in de stijl van de Wezerrenaissance en de complete voorgevel die bijna alleen uit ramen bestaat. Tegenwoordig is het van binnen gerenoveerde gebouw de werkruimte van de raadsvergadering en dient het als locatie voor officiële recepties en feesten. Ook de trouwkamer en de afdeling Jeugdzaken bevinden zich in het raadhuis. Voor het raadhuis staat een barokke „Kump“ (bron), met daarop het wapen van Paderborn.

 Paderborn, Rathausplatz

 Tourist Information Paderborn
Marienplatz 2a, 33098 Paderborn
Vanaf voorjaar 2022, Königsplatz 10
Tel. +49 5251 8812980
tourist-info@paderborn.de
www.paderborn.de/tourismus

 Paderborn, Rathausplatz

Marktkerk

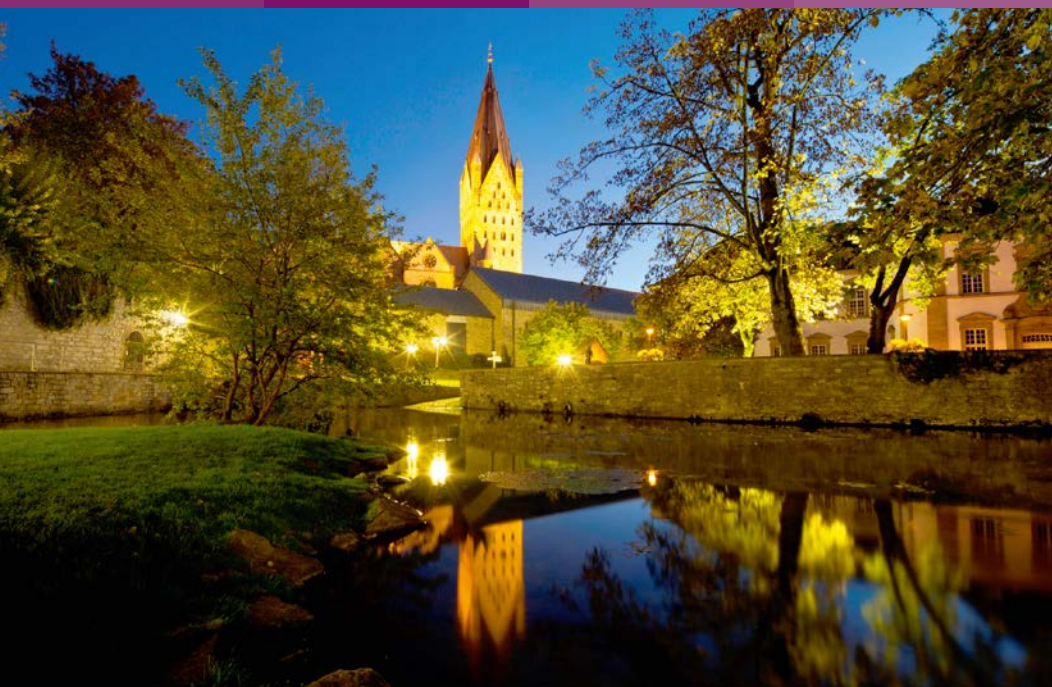
De voormalige jezuïetenkerk (tegenwoordig marktkerk) werd tussen 1682 en 1692 gebouwd met een barokke façade. De drie-beukige basilica met galerij ziet er van binnen buitengewoon licht en sierlijk uit. De constructie aan de binnenkant is gotisch, het prachtige interieur is overwegend barok. Tot de kerkschat behoren een aantal kostbare altaar-objecten uit de 17de en 18de eeuw. Bijzonder bezienswaardig is ook het goud versierde barokke hoogaltaar, dat in 2003 na een bouwtijd van 10 jaar voltooid werd. Het oude, in de oorlog verwoeste altaar werd hierbij gereconstrueerd. Naast de kerk bevindt zich het gebouwencomplex van het gymnasium Theodorianum en de theologische faculteit.

 Dagelijks: 9.00 – 18.00 uur
(Behalve tijdens kerkdiensten)

 Paderborn, Kamp

 Tourist Information Paderborn
Marienplatz 2a, 33098 Paderborn
Vanaf voorjaar 2022, Königsplatz 10
Tel. +49 5251 8812980
tourist-info@paderborn.de
www.paderborn.de/tourismus

 Paderborn, Rathausplatz

Pader en Paderbronnen

De Pader ontspringt in het hart van Paderborn uit meer dan 200 bronnen. Na ruim vier kilometer mondt ze in het stadsdeel Schloß Neuhaus uit in de Lippe. Daarmee is het de kortste rivier van Duitsland. De Paderbronnen zijn een van waterrijkste bronnen van Duitsland.

✉ Paderborn, Zentrum

i Tourist Information Paderborn
Marienplatz 2a, 33098 Paderborn
Vanaf voorjaar 2022, Königsplatz 10
Tel. +49 5251 8812980
tourist-info@paderborn.de
www.paderborn.de/tourismus

H Paderborn, Rathausplatz

Samen stoten ze gemiddeld meer dan 5000 liter water per seconde uit. De wateruitstoot is op de meeste plaatsen moeilijk te zien. Om de omhoogkomende bellen met water te kunnen zien, moet u wel erg goed kijken.

Uit zes bronnen ontstaan de zijarmen van de Pader, die vlak voor de centrumring samenvloeien tot de Pader. De zijarmen in het westelijke brongebied worden de Börnepader, Damppader en de Warme Pader genoemd. In het oostelijke brongebied ontspringen de Rothornpader en de Dielenpader. De Masperspader, die in de buurt van de Paderhalle ontspringt, is de afvoer van het noordelijke brongebied.

In de voorgaande eeuwen waren de Paderbronnen van groot economisch belang voor de stad. Het snel stromende water dreef niet alleen een groot aantal molens aan, maar was tevens onmisbaar bij het maken van het Paderborner brood en het beroemde bier.

Het centraal gelegen brongebied, de „groene longen“ van Paderborn, is tegenwoordig een heerlijk rustig plekje. Ook het gastronomische aanbod mag er wezen: in de talrijke restaurants en Biergarten komen mensen graag samen. Langs de Pader loopt Duitslands eerste „kwaliteits-stadswandelroute“, de Pader-Wandlung.

Bartholomeuskapel

Het kleine kerkgebouw bevindt zich vlak achter de Dom, bij de ingang van het museum in de Keizerpalts. Rond 1017 liet bisschop Meinwerk de oudste bekende hallenkerk op Duitse bodem bouwen. Het waren de Griekse bouwwerkers, kundig in de byzantijnse stijl, die met deze paltskapel de nieuwbouw van de Ottoonse koningspalts bekroonden, waarin ze unieke gewelven en dragende zuilen schiepen. Als door een wonder heeft de Bartholomeuskapel al het dwalen en falen tijdens de eeuwenoude geschiedenis vrijwel onbeschadigd doorstaan en werd de kapel vanaf 1963 in zijn oorspronkelijk staat vervaardigd. De kapel, die de bezoeker met zijn indrukwekkende akoestiek imponeert, geldt als een van de belangrijkste kunsthistorische bouwwerken van Paderborn.

✉ Paderborn, Am Ikenberg

i Museum in der Kaiserpfalz
Am Ikenberg, 33098 Paderborn
Tel. +49 5251 105110
kaiserpfalzmuseum@lwl.org
www.kaiserpfalz-paderborn.de

H Paderborn, Rathausplatz

Adam & Eva Huis

Het Adam-en-Eva-Huis is een van de oudste vakwerkhuisen van Paderborn. Het werd rond 1560 gebouwd in de stijl van de Wezerrenaissance. Opvallend is het sierlijke houtsnijwerk aan de façade, dat kleurrijk over de voorkant van de gevel loopt.

Het Adam-en-Eva-huis heeft zijn naam te danken aan een van de decoratieve friezen aan de gevel, die de verdrijving uit het paradijs uitbeeldt. De middelste fries vertoont het symbool van de vier evangelisten. Bovenin zijn er tussen de gesegmenteerde palmetten uit de renaissance grappige mannenhoofden met grimassen te herkennen.

In de naastgelegen straat „Auf den Dielen“ is een bezienswaardig ensemble van sierlijke vakwerkhuisjes te vinden. Ook de kleine zijstraatjes zijn een bezoek waard.

✉ Paderborn, Hathumarstr. 7 – 9

i Tourist Information Paderborn
Marienplatz 2a, 33098 Paderborn
Vanaf voorjaar 2022, Königsplatz 10
Tel. +49 5251 8812980
tourist-info@paderborn.de
www.paderborn.de/kultur

H Paderborn, Masperspaz

Slot Neuhaus

Slot Neuhaus, de voormalige residentie van de prinsbisschoppen van Paderborn, geldt als het belangrijkste vroege bouwwerk uit de wezerrenaissance en geldt daarom ook als onmisbare bezienswaar-

digheid in het Paderborner Land. Al in de 13de eeuw werd er met de bouw van het slot begonnen, in de 16de eeuw werd het gebouw gecompleteerd met vier ronde hoektorens, grachten en vier vleugels. Het grootste deel van het complex dient als school. Het residentiemuseum in het refectorium en in de representatieruimtes presenteert de bouwkundige en maatschappelijke ontwikkelingen van het slot en het stadsdeel Neuhaus.

In de barokke stal uit de 18de eeuw zijn twee musea te vinden. Het kunstmuseum herbergt de kunstverzameling van de stad, die overwegend uit grafische objecten en schilderijen uit de 20ste eeuw bestaat. De tentoonstelling in het natuurkundemuseum verdiept zich in de natuur van het Paderborner Land. Op een overzichtelijke manier worden de geografische ligging, de geografie, de leefruimtes, de dieren- en plantenwereld en een reis door de geschiedenis van de aarde gepresenteerd.

De Städtische Galerie in de in 1825 gebouwde manege vertoont wisselende exposities binnen de beeldende kunst uit de 16de tot 20ste eeuw. In de baroktuin vinden er tussen mei en oktober talrijke evenementen omtrent de Schloßsommer plaats. Aan de tuin grens het circa 43 hectare grote Schloß- & Auenpark, een populaire bestemming voor jong en oud met musea, restaurants, wandelpaden, speeltuinen en een midgetgolfbaan.

 Di t/m zo: 10.00-18.00 uur
rondleidingen op afspraak

 Paderborn-Schloß Neuhaus,
Im Schloßpark 7 – 9

 Tourist Information Paderborn
Marienplatz 2a, 33098 Paderborn
Vanaf voorjaar 2022, Königsplatz 10
Tel. +49 5251 8812980
tourist-info@paderborn.de
www.paderborn.de/tourismus

 Paderborn, Schloß Neuhaus

Diocesaanmuseum

De toparchitect Gottfried Böhm, die er in 1986 als eerste Duitser met de gerenommeerde Pritzker-architectuurprijs vandoor ging, ontwierp in de jaren '70 het museumgebouw dat veel mensen aan een schrijn doet denken. De verzameling bestaat uit circa 6000 objecten uit de sacrale kunst van de tiende tot de 20ste eeuw. Het museum staat bekend om zijn geregelde eersteklas tentoonstellingen. In de lopende tentoonstelling „More than Rome“ zijn er nog tot begin juli 2018 de rond 50 werken van de kunstenaar Christoph Brech te bewonderen, samen met een aantal geselecteerde stukken uit de verzameling van het Diözesanmuseum zelf. Aansluitend is er vanaf eind september de expositie „GOTIK – Der Paderborner Dom und die Baukultur des 13. Jahrhunderts in Europa“ (GOTIK – de Paderborner Dom en de Europese bouwcultuur in de 13de eeuw) te zien. Met hoogwaardige tentoonstellingsstukken wordt uitgebeeld hoe de nieuwe ideeën uit de gotiek zijn weerslag hadden op de bouw van grote kathedralen.

 Di t/m zo: 10.00 – 18.00 uur
eerste woensdag van de maand tot
20.00 uur

 Paderborn, Markt 17

 Erzbischöfl. Diözesanmuseum und
Domschatzkammer
Markt 17, 33098 Paderborn
Tel. +49 5251 1251400
museum@erzbistum-paderborn.de
www.dioezesanmuseum-paderborn.de

 Paderborn, Rathausplatz

Abdinghofkerk en het stadsmuseum

Hoog boven de brongebieden van de Pader troont de Abdinghofkerk met zijn twee torens. De sinds 1867 evangelische kerk, een basiliek met een laag plafond, is een van de late bouwwerken van de benedictijnse kloosterkerk St. Peter & Paul, die werd gebouwd door bisschop Meinwerk en in 1031 werd ingewijd. Vanuit de twee zijbeuken lopen er trappen naar de gewijde crypte, die zich onder het oksaal bevindt. Hier werden ook de fundamenten van twee oudere bouwwerken gevonden. Naast de kerk bevindt zich het stadsmuseum van Paderborn. Naast talrijke modellen en mediastations is vooral het museumreservoir de centrale tentoonstellingsruimte van dit museum. Hier wordt de veelzijdigheid van de cultuurhistorische verzamelingen van de stad gepresenteerd. In de open foyer snijdt het museum thema's aan als 'het heden en de toekomst van de stad'. Hier worden, naast voordrachten en concerten, ook de actuele artistieke oriëntaties en tendensen middels wisselende tentoonstellingen uitgebeeld.

 Dagelijks: 11.00 – 18.00 uur
(Behalve tijdens kerkdiensten)
Openingstijden museum:
di t/m zo: 10.00 – 18.00 uur

 Paderborn, Am Abdinghof

 Tourist Information Paderborn
Marienplatz 2a, 33098 Paderborn
Vanaf voorjaar 2022, Königsplatz 10
Tel. +49 5251 8812980
tourist-info@paderborn.de
www.abdinghof.de

 Paderborn, Rathausplatz

Heinz Nixdorf MuseumsForum

Vanaf het ontstaan van de eerste schrifttekens via historische schrijf- en rekenmachines en oude computers tot aan robots en kunstmatige intelligentie: in het grootste computermuseum van de wereld maakt u een reis door de 5000 jaar oude geschiedenis, het heden en de toekomst van de informatietechniek. De vaste tentoonstelling is er om aan te raken en uit te proberen – daarmee is het

Heinz Nixdorf MuseumsForum het ideale uitstapje voor het hele gezin.

Ter gelegenheid van het 25-jarig jubileum biedt het HNF een uitgebreid programma. Van 3 oktober 2021 t/m 16 oktober 2022 kunnen bezoekers de grote tentoonstelling

„Papieren vliegtuigjes en elastieken – informatica zelf ervaren“ ontdekken.

Deze familietentoonstelling brengt op een speelse manier de wereld van de informatica tot leven. Wat gebeurt er in een telefoon wanneer er een berichtje binnenkomt en hoe kan een computer zo veel informatie opslaan? Bij verschillende interactieve punten kunnen bezoekers lastige raadsels oplossen en tegelijkertijd iets te weten komen over de basis van de informatietechniek.

De jubileumtentoonstelling „Best of HNF – een verkenningstocht door 25 jaar“ kijkt op een humoristische manier terug op de 25-jarige geschiedenis van het museum en benadrukt daarbij verschillende hoogtepunten. De tentoonstelling is van 24 oktober 2021 t/m 7 augustus 2022 gratis te bezichtigen in de foyer van het FNH. In de stijl van een jaarmarkt beleven bezoekers een bonte rondgang door tweeënehalve decennia computermuseum. Daarbij brengen bekende kermisattracties zoals „kop-van-jut“, schiettenten en een draaiorgel de tentoonstellingen, evenementen en anekdotes van de afgelopen 25 jaar tot leven.

 Dinsdag - vrijdag 9.00-18.00 uur
Zaterdag, zondag 10.00-18.00 uur
Maandag gesloten, speciale openingstijden op feestdagen

 Paderborn, Fürstenallee 7

 HNF Heinz Nixdorf
MuseumsForum GmbH
Fürstenallee 7, 33102 Paderborn
Tel. +49 5251 306600
info@hnf.de
www.hnf.de

 Paderborn, MuseumsForum

Duits tractoren- en modelautomuseum

Het museum presenteert op ruim 3000 m² rond 120 historische tractoren, die inzicht geven in de technische ontwikkeling van deze machines vanaf het begin van de jaren '20 tot na de oorlog. De grootste groep wordt gevormd door de inmiddels legendarische Lanz-Bulldogs, gevolgd door MAN, Deutz, Hanomag, Schlüter en Eicher. Een Shell-tankstation uit de jaren '20 verschaft inzicht in de geschiedenis van de benzinevoorziening. Een originele smederij en een constructiemodel maken het ontstaan van het werk in de landbouw duidelijk. Ook presenteert het museum een verzameling modelvoertuigen – auto's, tractoren en vrachtwagens. Naast historische en moderne modellen van Duitse en Amerikaanse producenten zijn er ook met de hand vervaardigde onderdelen te zien.

 Di t/m zo: 10.00 – 18.00 uur

 Paderborn, Karl-Schoppe-Weg 8

 Deutsches Traktoren und
Modellautomuseum
Karl-Schoppe-Weg 8, 33100 Paderborn
Tel. +49 5251 490711
info@deutsches-traktorenmuseum.de
www.deutsches-traktorenmuseum.de

 Paderborn, Bruktererweg

Lippesee

De Lippesee in het stadsdeel Sande is niet alleen een magneet voor watersporters en rustzoekers, maar vanwege het „Skate-Park“ ook een trefpunt voor skaters. Bovendien ligt er op steenworp afstand van de jongerencamping een beachvolleybalveld, een fietsparcours, een streetball-veld en twee boulebannen, waar kosteloos gebruik van kan worden gemaakt, en die ook bij minder goed weer de Lippesee tot een interessante bestemming maken.

Watersporters kunnen hier zeilen en surfen. Bij het naastgelegen meer lokken twee waterskibanen. Een zandstrand, een ligweide, speeltuinen en een mid-getgolfbaan maken het aanbod van de Lippesee compleet.

Een goed uitgebouwd netwerk van fiets- en wandelroutes maakt het bezoekers mogelijk het landschap rondom de Lippesee te ontdekken.

 Paderborn-Sande an der B64

 Tourist Information Paderborn
Marienplatz 2a, 33098 Paderborn
Vanaf voorjaar 2022, Königsplatz 10
Tel. +49 5251 8812980
tourist-info@paderborn.de
www.paderborn.de/freizeit

 Sande, Kirche

SALZKOTTEN

De zoutstad langs de Hellweg

Salzkotten – de leefbare zoutstad langs de Hellweg – heeft een hoop leuks te bieden. Bewandel de gezellige steegjes met vakwerkhuisen of bezoek de bronnen en beken. Het zout – nauw verbonden met de naamgeving en de middeleeuwse bloeitijd van de stad – heeft voor de 25.000 inwoners van Salzkotten nog altijd een belangrijke betekenis. De zoutwinning kent een ruim 1000-jarige traditie, die onder andere door het zoutmuseum in het streekhuis aan de Kirchplatz uitgebreid gepresenteerd wordt. Een bezoek aan onze leefbare zoutstad is absoluut de moeite waard. Wij kijken uit naar uw komst!

www.salzkotten.de

Zoutgeschiedenis

Het 50 meter lange gradeerwerk -in 1997 opnieuw opgebouwd op de historische plek vlakbij de zouthal- vormt een aantrekkingspunt die de zoutwinning onlosmakelijk verbindt met de geschiedenis van de stad Salzkotten. Het complex wordt gevoed met het zoutwater uit de dichtbijgelegen bron. Naast het gradeerwerk bevinden zich twee bassins – voor armen en voeten. Richting zuiden komt men via de Hedervlakte langs de Heder bij het beschermd natuurgebied Sültsoid. Het ca.16 ha grote moerasgebied met zoutwaterdieren en -planten, wat uniek is voor deze regio. Een rond 2,5 km lang educatiepad leert u van alles over deze buitengewone natuurpracht waar deze zoutliefhebbende planten groeien, die normaal gesproken alleen langs de zee-kust te vinden zijn. Vanuit hier vertrekt u in zuidelijke richting naar het Hedervlaktegebied in Uspssprunge.

vooral kinderen en jongeren kennismaken met het natuurproduct zout en het zout leren kennen als een van de kostbaarste grondstoffen ter wereld.

Oliemolen

De oliemolen van Salzkotten uit de 16de eeuw bevond zich aan de huidige Oelweg in het oosten van de stad. De molen werd in 1767 als olie-, graan- en zaagmolen, en in 1838 nog als maalmoelen bestempeld. In 1863 werd de molen afgebroken. De vereniging voor cultuurhistorische bouwwerken in Salzkotten zorgde in 1986 voor de wederopbouw van de molen in het Franz-Kleine-park. Het verkreeg het technische interieur van een oude oliemolen uit Wewelsburg en bouwde het volledig functionerende gebouw met karakteristieke kantsteen op het 'Handwerksinsel'.

De oliemolen in zijn geheel is al heel zeldzaam, bijzonder is ook het maalwerk dat middels twee vaste wiggen en een middelste losse wig geschiedt. Naast de oliemolen zijn er in het Franz-Kleine-park ook een schoenmakerswerkplaats, een bakhuis en een wagenmaker met smederij te bezichtigen.

Molendagen, iedere 1ste zondag van april t/m oktober, en op afspraak

Salzkotten, Lange Str. 7

Förderverein für historische Bauten und Bauwerke Salzkotten e. V.
Langestr. 7, 33154 Salzkotten
Tel. +49 5258 9747895
webmaster@handwerksinsel.de
www.handwerksinsel.de

Salzkotten, Bahnhof, korte wandeling

In de stad Salzkotten kent de zoutwinning een bijna 1000 jaar oude traditie; deze wordt gepresenteerd in het zoutmuseum in het buurthuis aan het kerkplein.

In het zoutmuseum komt u van alles te weten over Salzkotten en het zout, over het productieproces en de ontwikkeling van de stad tot op heden. Grote en kleine bezoekers komen aan hun trekken in het „Erfahrungswerkstatt Salz“. Hier kunnen

Het zoutmuseum is iedere 1ste zondag van de maand geopend, 14.00 tot 17.00 uur, en op afspraak voor groepen

Heimathaus, Klingelstr. 6

Stadt Salzkotten
Salzkotten Marketing
Marktstr. 8, 33154 Salzkotten
Tel. +49 5258 5070
info@salzkotten-marketing.de
www.salzkotten-marketing.de

Salzkotten, Lange Str.

Politiemuseum

Het Duitse politiemuseum in het historische stationsgebouw van Salzhausen, vertoont politie-objecten uit alle bondslanden, van de Bundesgrenzschutz, de spoorwegpolitie en de politie van de DDR. De objecten stammen uit de 19de eeuw tot het heden. Jong en oud raken in de ban van de veelvoud aan tentoonstellingsstukken. Talrijke losse onderdelen rondom de Duitse politiegiedenis zijn hier verzameld. Er worden oude uniformen, helmen, voertuigen en apparaten vertoond – met daaronder het eerste radarapparaat, een springstofrobot, radio-installaties en nog veel meer.

Ook is er een verzameling van oude munten uit alle werelddelen te zien. In de aangesloten bistro “Davidswache” kunnen bezoekers na het museumbezoek genieten van een drankje en een hapje.

 iedere eerste zondag van de maand 13.00 – 17.00 uur of na een telefonische afspraak

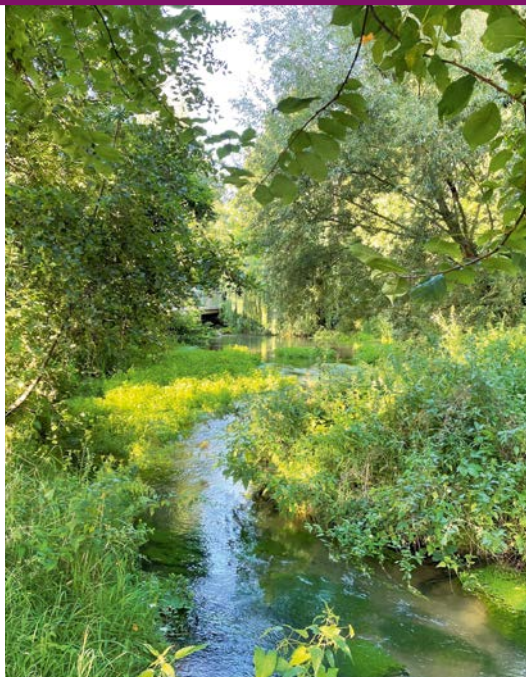
 Salzhausen, Otto-Mauel- Platz 1

 Deutsches Polizeimuseum e.V.
Otto-Mauel-Platz 1
33154 Salzhausen
Tel. +49 5258 930455 of 0170 3819938
info@polizeimuseum.de

 Salzhausen, Bahnhof, korte wandeling

Brongebied van de Heder in Upsprunge

Midden in het dorp, ten westen van de Hederbornstraße, ligt het brongebied van de Heder. Dit brongebied is te bezoeken vanaf het eiland of het grondstuk Kürpick. Op een klein stukje grond komen hier 20 bronnen tevoorschijn, een aantal daarvan zelfs onder huizen en hoven. De bronnen springen omhoog - aan dit zogenaamde „upspringen“ dankt het gebied zijn naam – en spuiten krachtig uit de grond naar boven, waarna ze samenvloeien tot een groenblauwe beek met een forse waterloop. Al na enkele meters drijven de bronnen een molen aan. Het oude rad is nog bewaard gebleven. In een waterbassin kunt u uw benen even lekker laten afkoelen. Ondertussen geniet u hier van de mooie omgeving. Niet ver van het gebied ligt een water- en natuurzone, die rond 2006/2007 opnieuw werd vormgegeven. Deze plek biedt rust en ontspanning. Op afspraak zijn er rondleidingen mogelijk.

 Salzhausen Upsprunge, Hederbornstraße

 Stadt Salzhausen
Salzhausen Marketing
Marktstr. 8, 33154 Salzhausen
Tel. +49 5258 5070
info@salzhausen-marketing.de
www.salzhausen-marketing.de

 Salzhausen-Upsprunge, Post

Uitgever:

Touristikzentrale Paderborner Land e. V.

Redactie:

Anja Veith

Vormgeving:

amy daramy | mediendesign, Paderborn

Foto's:

Martin Davies (Aabachtalsperre, Wewelsburg S. 2 / Dom S. 2 u. 3 / Aabachtalsperre S. 10 / Mauritiusgymnasium S. 17 / Aabachtalsperre S. 46) | W. Peters, Naturpark Teutoburger Wald / Eggegebirge (Kloster Dalheim S. 2 / Velmerstot S. 43) | Ingrid Vogedes (Drei-Hasen-Fenster S. 2 / Rathaus S. 3) | Reinhard Rohlf (Viadukt, Museumslokomotive S. 4 / Aussichtspunkt S. 5 / Max-und-Moritz-Quelle, Bollerborn S. 6 / Hillige Seele S. 14 / Burgruine S. 16 / Boker Kanal S. 19 / Steinhorster Becken S. 20 u. S. 46 / Swin & Soccer Park S. 22 / Kloster Dalheim S. 26 u. S. 27 / Radfahrer Wewelsburg S. 46) | Besim Mazhiqi (Prinzenpalais S. 7 / 2x Gartenschau S. 8 / Burgruine, Arminiusquelle S. 9 / Luftbild, Ölmühle S. 38 / Gradierwerk S. 39 / Polizeimuseum S. 40) | Westfalen-Therme GmbH & Co. KG (Westfalenterme S. 7) | W. Nofall (Viadukt S. 5) | Lea Franke (Ortsansicht S. 10 / Barfußpfad S. 11) | Bad Wünnenberg Touristik GmbH (Spielplatz S. 11 / Steinbruch, Pestfriedhof S. 12) | Thorsten Klohs (Dom S. 2 / Autobahn S. 15) | Herbert Hoffmann (Teich S. 13 / Wallburg S. 15 / Römerlager S. 21 / Tierpark Nadermann S. 22 / Jagdschloss S. 23 / Spieker S. 26 / Marienkapelle, Steinwüstung S. 28 / Bank S. 46) | Tom Finke (Mallinckrothhof S. 13 / Schloss Hamborn S. 14) | Jens Reddeker (Luftbild S. 16) | Michael Kirchner (Jesuitenkriche S. 17) | Kreismuseum Wewelsburg / André Heinemann (Wewelsburg S. 18 / Paderborn S. 29) | Lina Loos (Ausstellung Wewelsburg S. 18) | Stadt Delbrück (Kirche S. 19) | Winfried Henke (Luftbild S. 20 / Salzhausen S. 39) | René Golz (Boker Kanal S. 21) | Manuela Fortmeier (Moosheide S. 23, 24 u. 46) | Franz Hasse (Schäfer S. 24) | Manfred Funke (Ems-Infozentrum S. 25) | Thorsten Hennig (Heimatzentrum S. 25) | LWL / Axel Thünker (Kloster beleuchtet S. 27) | Tourist Information Paderborn (Kaiserpfalz S. 29 / Dom außen S. 30 / Marktkirche S. 31 / Pader S. 32 / Bartholomäuskapelle S. 33 / Schloss Neuhaus 2x S. 34 u. 1x S. 46 / Diözesanmuseum, Stadtmuseum S. 35 / Strandbar S. 37) | W. Noltenhans (Dom innen S. 30) | Heiko Appelbaum (Rathaus S. 31 u. 46) | M. Groppe (Paderquelle S. 32) | Harald Morsch (Adam u.-Eva-Haus S. 33) | Heinz Nixdorf MuseumsForum (Kindergruppe, Brunnen S. 36) | Andreas Krukemeyer (Traktormuseum S. 37) | Stadt Salzhausen (Heder S. 40) | S. Holtgreve, Kulturland Kreis Höxter (Abtei Marienmünster S. 42) | J. Preller (Wisentgehege S. 42) | Gräflicher Park Health & Balance Resort (Gräflicher Park S. 42) | Frank Grawe (Desenberg S. 43) | Bielefeld Marketing (Sparrenburg S. 43) | Marc Detering (Kunsthalle S. 44) | Klaus-Peter Kappest (Diemselsee S. 44) | Landesverband Lippe/Köllner (Hermannsdenkmal S. 44) | Tourismus NRW e.V. (Externsteine S. 45) | LWL Freilichtmuseum Detmold (Freilichtmuseum S. 45) | Stadt Rietberg (Rathaus Rietberg S. 45) | Hans Jürgen Wessels (Viadukt S. 46)

Titelfoto:

Slot Neuhaus, Tourist-Information Paderborn

Informatie:

De Touristikzentrale Paderborner Land e. V. heeft de ter beschikking gestelde inhoud en teksten met groots mogelijke zorgvuldigheid samengesteld. Echter kunnen noch de Touristikzentrale Paderborner Land e. V. noch hun partners verantwoordelijk worden gehouden voor de juistheid en volledigheid. Aan de teksten kunnen geen rechten worden ontleend.

Druk:

Februar 2022

Abdij Marienmünster

Het „klooster der klanken“ behoort tot een van de weinige bijna compleet bewaard gebleven kloostercomplexen in Westfalen. Terwijl er in de abdijkerk het Johann-Patroklus-Möller-orgel klinkt, kunnen bezoekers in het nieuwe informatiecentrum allerlei (multimediale) weetjes over het klooster verzamelen.

i Kulturstiftung Marienmünster
Abtei 3, 37696 Marienmünster
Tel. +49 160 1581122
service@kulturstiftung-marienmuenster.de
www.kulturstiftung-marienmuenster.de

Pruisisch Velmerstot

Met een hoogte van 468 meter boven de zeespiegel is het Velmerstot de hoogste berg van het Eggegebirge. De top van de berg is inmiddels een beschermd natuurgebied. Vanaf het uitkijktplatform van de Eggetoren heeft u een schitterend uitzicht over de Egge, het Teutoburgerwoud en het Weserbergland.

i Kulturland Kreis Höxter
Corveyer Allee 7, 37671 Höxter
Tel. +49 5271 974323
info@kulturland.org
www.kulturland.org

Wisentenverblijf Hardehausen

In het zuiden van het Eggegebirge grazen de grootste wilde dieren van Europa – de wisenten. In een bos- en weidegebied van wel 170 hectare kunnen deze machtige dieren het hele jaar door worden bewonderd. In het café van het nabijgelegen informatiecentrum Hammerhof geniet u van een lekker drankje.

i Wisentgehege Hardehausen und Waldinformationszentrum Hammerhof
Walme 50, 34414 Warburg-Scherfede
Tel. +49 5642 94975-0
www.wald.nrw.de/hammerhof

Desenberg bij Warburg

Als een eilandje in de zee duikt de basaltvulkaan midden in de vlakke Warburger Börde op. Met de Panorama-Wanderweg trotseert u ongeveer 80 hoogtemeters. Bovenop de top wordt u beloond met een betoverende burchtruïne en een fantastisch uitzicht.

i Kulturland Kreis Höxter
Corveyer Allee 7, 37671 Höxter
Tel. +49 5271 974323
info@kulturland.org
www.erlesene-natur.de

Gräflicher Park Bad Driburg

Het Gräflicher Park, al ruim 230 jaar in privébezit, is zonder twijfel een van de mooiste parken van Duitsland. Hier gaan historische architectuur, moderne tuinenkunst en moderne gebruiken hand in hand.

i Gräflicher Park Grand Resort
Brunnenallee 1, 33014 Bad Driburg
Tel. +49 5253 9523700
info@graeflicher-park.de
www.graeflicher-park.de

Sparrenburg in Bielefeld

Vanaf de burcht, het herkenningsteken van Bielefeld, heeft u een prachtig uitzicht over de stad. De toren is van april tot oktober dagelijks geopend en er worden rondleidingen door de ondergrondse kazematten georganiseerd. Van november tot maart is de toren in weekenden en op feestdagen te bezoeken.

i Sparrenburg
Am Sparrenberg 40, 33602 Bielefeld
Tel. +49 521 516789
sparrenburg@bielefeld-marketing.de
www.sparrenburg.info

Kunsthalle Bielefeld

Dit architectonische monument, eind jaren '60 gebouwd door de Amerikaanse architect Philip Johnson, organiseert wisselende kunsttentoonstellingen, van klassieke tot moderne kunst. Het Duitse expressionisme en de sculpturen zijn de speerpunten van deze verzameling.

i Kunsthalle Bielefeld
Artur-Ladebeck-Straße 5, 33602 Bielefeld
Tel. +49 521 32999500
info@kunsthalle-bielefeld.de
www.kunsthalle-bielefeld.de

Externsteine

De Externsteine vormen een uniek natuurmonument van Europese rang. Een groot aantal plekken getuigen van het gebruik van deze bijzondere rotsen door mensen, zoals de middeleeuwse grotten en het kruisafnemingsreliëf.

i Infozentrum Externsteine
Externsteiner Str. 35,
32805 Horn-Bad Meinberg,
Tel. +49 5234 2029796
info@externsteine.de
www.externsteine-info.de

Vakantieregio Diemelsee

Omringd door de bergen van het Hoog-Sauerland ligt de Diemelsee, het juweeltje van het Sauerland. De vakantieregio presenteert zich als gezinsvriendelijk vakantie- en recreatieparadijs met een bont spectrum aan uitstapjes. De combinatie van het meer en de groene bossen garandeert bezoekers een hoop vakantievreugde en natuurbeleving in een bijna ongerepte coulisse.

i Tourist-Information Diemelsee
Kirchstrasse 6, 34519 Diemelsee-Heringhausen
Tel. +49 5633 91133
info@diemelsee.de
www.diemelsee.de

LWL Openlucht-museum

Het LWL openluchtmuseum Detmold is met een groen cultuurlandschap van ruim 90 ha en zijn meer dan 100 vakwerkgebouwen het grootste openluchtmuseum van Duitsland. Het museum presenteert het veelzijdige landleven van de afgelopen 500 jaar.

i LWL Freilichtmuseum Detmold
Krummes Haus, 32760 Detmold
Tel. +49 5231 7060
lwl-freilichtmuseum-detmold@wl.org
lwl-freilichtmuseum-detmold.de

Hermannsdenkmal

Het rond 54 meter hoge monument herdenkt de Varusslag in het jaar 9 na Christus en is nog altijd een populaire bestemming. Vanaf hier heeft u een prachtig uitzicht over Detmold, Lippe en het Teutoburgerwoud.

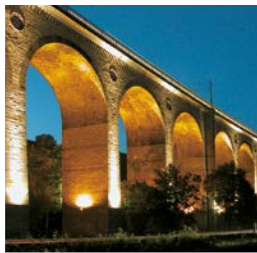
i Hermannsdenkmal
Grotenburg 50, 32760 Detmold
Tel. +49 5231 621165
t.hermann@lippe.de
www.hermannsdenkmal.de

Stadt Rietberg

Schilderachtige vakwerkgebouwen en prachtige tuinen vormen de historische kern van Rietberg en zorgen voor een fijne sfeer. In het toegankelijke Gartenschaupark ontdekt u prachtige bloemperken en veel recreatie- en speel-mogelijkheden.

i Stadt Rietberg – Touristikinformation
Rathausstraße 38, 33397 Rietberg
Tel. +49 5244 986100
tourismus@stadt-rietberg.de
www.rietberg.de

HET PADERBORNER LAND!

- Natuur en cultuur
- Tuinen en parken
- Middeleeuwen en computers
- Fietsen en wandelen
- Asperges en bier
- Gezondheid en wellness
- Winkelen en feesten

Bestel gratis uw
informatiebrochures!

Touristikzentrale Paderborner Land e. V.
Königstr. 16, 33142 Büren | Tel. +49 5251 308 811
info@paderborner-land.de | www.paderborner-land.nl

Onderweg met bus & trein
in het mooie
Paderborner Land

Waar u ook naartoe gaat: wij zijn altijd in de buurt

Reis,- en prijsinformatie en tips omtrent de leukste
uitstapjes en bestemmingen in Kreis Paderborn
verkrijgt u hier:

- www.fahr-mit.de*
- +49 5251 / 29 30 400*
- **mobithek**, Bahnhofstraße 27 in Paderborn
- in de npf-centra van het raadhuis of de
toeristenkantoren

Bad
Lippspringe

De Gartenschau kijkt uit naar uw bezoek!

Koop nu alvast uw
kaartjes voor de zomer!

365 dagen
bloemenpracht
en bosidylle

Lichtshows
in de lente

Pompoenfestival
in de herfst

Zandwerelden
in de zomer

Tickets en informatie via
www.gartenschau-badlippspringe.de